

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

О.О. Шеремет

«__» _____ 20__ р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Л.В. Шірінян

«__» _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Виконав: здобувач 4 курсу, групи 14

Падалка Вячеслав Олексійович

(прізвище та ініціали)

Керівник Кулинич Юрій Михайлович

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач _____

(підпис)

Київ – 2020 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра фінансів

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

Шірінян Л.В.

« » 20 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Падалка Вячеслав Олексійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Керівник роботи Кулинич Ю.М. к.е.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «10» лютого 2020 № 109-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 2 червня 2020р.

3. Вихідні дані до роботи : при написанні роботи використовувались законодавчі та нормативно-правові акти України, підручники, навчальні посібники, монографії, статті, періодичні видання, статті, статистичні дані досліджуваного підприємства

4. Зміст пояснювальної записки

Розділ 1. Теоретичні основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства

Розділ 2. Аналіз фінансового стану та ефективності використання фінансових ресурсів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Розділ 3. Напрями вдосконалення використання фінансових ресурсів підприємства

5. Перелік графічного матеріалу

«Структура активів ТДВ Яготинський маслозавод»; «Горизонтальний аналіз активів ТДВ Яготинський маслозавод» «Структура пасивів ТДВ Яготинський маслозавод» «Горизонтальний аналіз пасивів ТДВ Яготинський маслозавод» «Аналіз показників майнового стану ТДВ Яготинський маслозавод» «Аналіз показників ділової активності ТДВ Яготинський маслозавод» «Аналіз

показників ліквідності і платоспроможності ТДВ Яготинський маслозавод»
«Динаміка приросту показників рентабельності ТДВ Яготинський
маслозавод»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Кулинич Ю.М.		
II	Кулинич Ю.М.		
III	Кулинич Ю.М.		

7. Дата видачі завдання 10 лютого 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	10.02.2020	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	До 26.04.2020	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	До 17.05.2020	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	До 31.05.2020	
5	Оформлення остатнього варіанту роботи: анотація, вступ, література та підпис керівником для проходження попереднього захисту	До 02.06.2020	
6	Підпис готової роботи завідувачем кафедри	11.06.2020	

Здобувач

(підпис)

Падалка В.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Кулинич Ю.М.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Падалка В. О. «Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства»

Випускова робота на отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет харчових технологій. Київ, 2020.

У випусковій роботі розглянуто теоретичні та практичні підходи щодо ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У вступі визначено актуальність теми, мету, завдання, обґрунтовано предмет і об'єкт дослідження.

У першому розділі розкрито теоретичні основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства, а саме, висвітлено сутність та джерела формування фінансових ресурсів, методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

У другому розділі подано загальну характеристику ТДВ «Яготинський маслозавод», проаналізовано його фінансово-економічний стан та проведено оцінку ефективності використання фінансових ресурсів.

У третьому розділі розглянуто напрями вдосконалення використання фінансових ресурсів підприємства, вивчено світовий досвід управління ефективністю використання фінансових ресурсів підприємства та визначено напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТДВ «Яготинський маслозавод».

Ключові слова: *фінансові ресурси підприємства, власний капітал, позичковий капітал, фінансова стійкість, ділова активність, ліквідність, платоспроможність підприємства, ефективність, фінансове планування.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Сутність фінансових ресурсів підприємства.....	7
1.2. Джерела формування фінансових ресурсів.....	14
1.3. Методичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД».....	23
2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод».....	23
2.2. Аналіз фінансового стану ТДВ «Яготинський маслозавод».....	36
2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ТДВ «Яготинський маслозавод».....	45
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	50
3.1. Світовий досвід управління ефективністю використання фінансових ресурсів підприємства.....	50
3.2. Фінансове планування як напрям підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	59
3.3. Вплив фінансового планування на результати діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод».....	63
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність роботи. Матеріальним носієм фінансових відносин є фінансові ресурси. Обсяги та ефективність виробництва обумовлюють їх розмір та склад. Водночас від величини фінансових ресурсів залежить зростання виробництва та соціально-економічний розвиток підприємства. Тому в умовах ринкової економіки пошук фінансових джерел розвитку підприємства, забезпечення найефективнішого використання фінансових ресурсів мають важливе значення в роботі підприємства.

У зв'язку з тим, що фінансова діяльність будь-якого підприємства має бути спрямована на організацію надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, суб'єкт господарювання повинен визначити фактори та напрями впливу на структуру та джерела їх формування.

Питанням дослідження теоретико-методологічних основ формування та використання фінансових ресурсів підприємств займалися такі провідні економісти, як І. Балабанов, О. Бандурка, В. Белоліпецький, І. Бланк, О. Василик, В. Гребельний, В. Гриньова, А. Загородній, І. Зяцьковський, Г. Кірейцев, М. Коробов, В. Ковалев, В. Опарін, А. Поддерьогін, В. Родіонова, А. Філімоненков та інші. Проте залишаються актуальними питання підвищення ефективності фінансових ресурсів підприємства, оскільки уміле маневрування ними та ефективне їх використання дає можливість підприємству покращити його фінансовий стан.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад щодо формування фінансових ресурсів підприємства, а також практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання.

Відповідно до мети в роботі поставлені наступні **завдання**:

- розкрити сутність фінансових ресурсів підприємства;
- визначити джерела формування фінансових ресурсів;
- дослідити методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;

- надати загальну характеристику фінансово-господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод»;
- провести аналіз фінансового стану ТДВ «Яготинський маслозавод»;
- провести оцінку ефективності використання фінансових ресурсів ТДВ «Яготинський маслозавод»;
- вивчити світовий досвід управління ефективністю використання фінансових ресурсів підприємства;
- обґрунтувати необхідність фінансового планування як наряду підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства
- оцінити вплив фінансового планування на результати діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод».

Об'єктом дослідження є використання фінансових ресурсів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Методи дослідження. У роботі використовувались такі методи: систематизація, теоретичне узагальнення і порівняння; статистичний і графічний аналіз; системний та комплексний підходи, фінансовий аналіз, коефіцієнтний метод аналізу.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців, що стосуються питань фінансових ресурсів підприємства, законодавчі акти, фінансова звітність ТДВ «Яготинський маслозавод» за 2016-2018 р., Інтернет - ресурси.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансових ресурсів підприємства

Фінансові ресурси є одним із фундаментальних понять фінансів підприємств. Їхня специфіка виявляється в тому, що вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільний характер і відбивають формування і використання різноманітних видів прибутків і нагромаджень суб'єктів господарської діяльності. Існує безліч визначень поняття «фінансові ресурси», проте немає єдиної точки зору серед учених-економістів.

У спеціалізованій літературі під фінансовими ресурсами частіше за все розуміють грошові фонди, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу й використання валового внутрішнього продукту, що створюється упродовж певного часу в державі [1, с. 133].

Значна група вчених, зокрема І. Балабанов, А. Блабанов, І. Бланк та інші трактують фінансові ресурси підприємства як кошти, наявні у розпорядженні суб'єкта, що господарює. І. Бланк підкреслює, що ця сукупність коштів формується з метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому періоді [2, с. 32].

На думку О. Д. Василика, фінансовими ресурсами є грошові накопичення та доходи, які створюються в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту (ВВП) й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб [3, с. 17].

Такий вчений, як М. Я. Коробов, вважає, що фінансовими ресурсами підприємства є його власні та позичкові грошові фонди цільового призначення,

що формуються у процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, ВВП і національного доходу та використовуються у статутних цілях підприємства [4, с. 20].

Інше трактування фінансових ресурсів пропонує А. Філімоненков [5, с. 13], який визначає фінансові ресурси підприємства як грошовий капітал, вкладений у підприємство для одержання доходів і прибутку. Таке трактування можна пояснити тим, що нині термін «фонди» (як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства) замінений на термін «капітал».

Науковець В. Белолипецький зазначає, що «в умовах ринкової економіки фінансисти оперують частіше поняттям «капітал», який є для фінансиста-практика є реальним об'єктом, на який він може постійно впливати з метою отримання нових доходів фірми. Капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів» [6, с. 64]. Однак він стверджує, що у звітності підприємства фінансові ресурси представлені капіталом і зобов'язаннями підприємства. Тобто до капіталу він відносить тільки власний капітал підприємства.

Такий самий погляд висловлюють В. Гриньова, В. Коюда [7] та Г. Кірейцев [8], які стверджують, що «принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами полягає у тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більше або дорівнюють капіталу підприємства. При цьому, якщо фінансові ресурси дорівнюють капіталу, то це означає, що у підприємства немає ніяких фінансових зобов'язань» [8, с. 17].

Таким чином, як бачимо, деякі науковці ототожнюють фінансові ресурси і капітал, а іноді й підміняють одне поняття іншим. Так, приміром, В. Опарін розглядає фінансові ресурси як суму коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства [9, с.79].

З таким поглядом погоджуються Г. О. Партин та А. Г. Загородній, які також висловлюють думку щодо існування фінансових ресурсів не тільки у грошовій формі. Вони поділяють фінансові ресурси залежно від напрямку їх використання таким чином:

- матеріалізовані фінансові ресурси (вкладені в основні засоби, запаси, виробництво, готову продукцію тощо);
- грошові фінансові ресурси (грошові кошти та їх еквіваленти) [10, с. 15].

Має свій погляд на взаємозв'язок фінансових ресурсів і капіталу і. Зятковський. Він визначає, що, зазвичай, власні фінансові ресурси є основним джерелом формування власного капіталу підприємств. Організуючи господарську та інвестиційну діяльність, підприємство використовує фінансовий капітал, джерелами формування якого є не тільки власні фінансові ресурси, а й ресурси, прирівняні до власних, та позичені» [11, с. 119].

Деякі заперечення щодо таких поглядів зустрічаємо у працях інших науковців. Капітал, як вважають В. Г. Яременко та Н. М. Салманов, є реальним об'єктом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів підприємства та використання нею своїх зобов'язань. Тобто капітал – це об'єктивний фактор виробництва, частина фінансових ресурсів, які використовуються підприємством у своїй діяльності. Отже, капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів. І тому ототожнювати поняття «фінансові ресурси» і «капітал» не можна. Принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами, як вважають автори, полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більші або дорівнюють капіталу підприємства. При цьому якщо фінансові ресурси дорівнюють капіталу, то це означає, що у підприємства немає жодних фінансових зобов'язань [12, с. 159].

Аналіз наведених визначень поняття «фінансові ресурси підприємства», дає підстави зробити висновок, що серед українських та зарубіжних науковців досі не існує єдиної думки щодо визначення цього терміну та його ролі у процесі функціонування будь-якого підприємства.

Нам імпонує визначення В. Г. Яременка, який зазначає, що різні класифікаційні дефініції фінансових ресурсів у економічній літературі дають змогу сформулювати уточнене їх визначення, а саме: фінансові ресурси підприємства – це наявні в розпорядженні підприємства кошти, які поділяються за

двома ознаками: – за їх видами та складом; – за джерелами їх виникнення (формування) [12, с. 159].

Фінансові ресурси призначені для здійснення витрат на розширене відтворення, виконання фінансових зобов'язань перед фізичними та юридичними особами, економічного стимулювання. Фінансовим ресурсам підприємства властиві певні ознаки, що виражають грошові відносини, залежать від первинного розподілу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів. Здатність виконувати функцію платіжного засобу та рівень ліквідності активів є визначальними ознаками належності їх до складу фінансових ресурсів.

До основних складників фінансових ресурсів підприємств включають:

- статутний капітал;
- додатково вкладений капітал;
- централізовані засоби фінансування капітальних вкладень
- кредити банків;
- кредиторська заборгованість усіх видів;
- відстрочені податкові зобов'язання;
- забезпечення поточних витрат і платежів;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток;
- амортизаційні відрахування.

Можна виділити основні ознаки, які притаманні фінансовим ресурсам:

формування та використання фінансових ресурсів здійснюється відповідно до правового та нормативного забезпечення, фінансові ресурси можуть належати суб'єктам господарювання різних організаційно-правових форм бізнесу або бути зосереджені у суб'єктів фінансового ринку (банківських установах, інвестиційних фондах, компаніях спільного інвестування тощо). Основними напрямками використання фінансових ресурсів є відтворення підприємств, соціальне забезпечення працівників та задоволення інших потреб суб'єктів господарювання.

Фінансовим ресурсам підприємств притаманні такі властивості:

- фінансові ресурси мають стадію утворення;
- фінансові ресурси відображають ставлення до власності;
- фінансові ресурси мають джерела формування і цілі використання;
- від джерел формування та напрямів використання залежить структура фінансових ресурсів підприємства [13, с. 290].

Фінансові ресурси підприємства використовують для придбання основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних запасів, на виплату заробітної плати, сплату податків, орендної плати, страхових платежів тощо. Зрозуміло, що обсяг виробництва, технічна, трудова, матеріальна забезпеченість підприємства, його соціально-економічний розвиток залежать від величини, складу та структури фінансових ресурсів підприємства.

Фінансові ресурси підприємства мають певні власні ознаки, або характеристики. Усі якісні характеристики фінансових ресурсів об'єднують у три групи:

- 1) загальноекономічні;
- 2) фінансові;
- 3) індивідуальні.

До загальноекономічних характеристик належать такі:

- накопичена вартість. Її розглядають за активами, що забезпечують рух вартості та дотримання соціального розвитку головним завданням для підприємства є його економічний розвиток. Досягнення економічного розвитку підприємства відбувається за наявності власних фінансових ресурсів і забезпеченням можливостей доступу до зовнішніх джерел фінансування.

До фінансових характеристик фінансових ресурсів підприємства належать такі:

- об'єкт фінансового управління. У функціонуванні та економічному розвитку підприємства та його практичній діяльності особлива увага приділяється фінансовим ресурсам. Вони є центральним елементом та об'єктом впливу фінансового менеджменту.

- джерело доходу. Особливістю фінансових ресурсів як джерела доходу є те, що вони діють відокремлено від інших факторів виробництва. Використання фінансових ресурсів як джерела доходу забезпечується формуванням грошових надходжень підприємства у фінансовій та інвестиційній ланках діяльності. Акумуляовані фінансові ресурси використовуються для фінансування реальних та фінансових інвестицій із метою отримання доходу в майбутньому;

- джерело ризику. Між доходом та ризиком постійно існує зв'язок. Чим вищий рівень доходів, тим більший рівень ризику. Фінансові ризики є невід'ємною частиною фінансової діяльності, а їх носієм ризику є фінансові ресурси;

- джерело погашення фінансових зобов'язань. Діяльності підприємства притаманне постійне існування кредиторської та дебіторської заборгованості, яка може виникати перед державою, власниками, кредиторами та інвесторами. Для погашення такої заборгованості підприємства найчастіше використовують фінансові ресурси.

Індивідуальні характеристики фінансових ресурсів містять:

- активи з високою трансформаційною здатністю. Особливість фінансових ресурсів у тому, що вони не беруть безпосередньої участі в процесі виробництва і для участі у процесі виробництва їх потрібно перетворити в інші активи;

- основний компонент фінансового потенціалу. Фінансові ресурси визначають фінансовий аспект потенціалу підприємства. Ліквідність активів і здатність регулювати чисті грошові потоки є базовими елементами для оцінки платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства. [14, с. 263].

На основі порівняльного аналізу теоретичних досліджень та узагальнення наукових підходів щодо класифікації фінансових ресурсів підприємств можна надати систематизовану класифікацію фінансових ресурсів підприємств (табл. 1.1).

Фінансові ресурси підприємства [12, с. 160]

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
За характером використання	- це ресурси вкладені в основні засоби, які постійно забезпечують виробничий процес; - ресурси, які знаходяться в обігу, обслуговуючи окремий виробничий цикл
За ознакою платності	- безоплатні; - платні
За джерелами формування	- зовнішні; - внутрішні
За терміном залучення	- необмежені, тобто, власні фінансові ресурси; - термінові: термін залучення яких більше одного року та фінансові ресурси, термін залучення до одного року
За джерелами покриття активів	- власний капітал; - поточні зобов'язання; - забезпечення майбутніх витрат і платежів; - довгострокові зобов'язання
За видами сформованих активів	- необоротні активи; - оборотні активи; - витрати майбутніх періодів
За об'єктами інвестування	- у фінансові інструменти; - у реальні інвестиційні об'єкти
За правом власності	- власні; - позичені; - залучені
За призначенням	- для виконання фінансових зобов'язань; - для забезпечення розширеного відтворення; - для забезпечення господарських та інших
За організаційно-правовою формою	- акціонерні; - пайові; - індивідуальні
За видами господарської діяльності	- операційні; - інвестиційні; - фінансові
За матеріально-речовою структурою	- матеріалізовані; - оборотні кошти
За характером участі в господарському процесі	- активні; - пасивні
За ступенем ліквідності активів	- найбільш ліквідні; - швидко реалізовані; - повільно реалізовані; - важко реалізовані
За терміном погашення зобов'язань	- термінові зобов'язання; - короткострокові пасиви; - довгострокові пасиви; - постійні пасиви

Продовження табл.1.1

1	2
За кругообігом	- початкові; - функціонуючі; - нагромаджені
За характером використання	- уречевлені; - обігові кошти

Як бачимо з табл. 1.1, класифікація характеризується досить великим переліком ознак, за якими групуються різні види фінансових ресурсів підприємств. Склад фінансових ресурсів, їх обсяги залежать від виду й розміру підприємства, виду його діяльності, обсягів виробництва. Чим більший обсяг виробництва і вища ефективність роботи підприємства, тим більшим є обсяг власних фінансових ресурсів, і навпаки.

Ураховуючи важливість класифікації фінансових ресурсів, для управління їх формування та використання подана вище класифікація фінансових ресурсів підприємства дасть змогу зробити правильний вибір щодо співвідношення між власними і позиковими ресурсами, яке сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства, а також створить дієвий механізм управління.

1.2. Джерела формування фінансових ресурсів

За джерелами формування фінансові ресурси підприємств поділяються на: власні, позичені та залучені кошти [15, с. 78].

Таблиця 1.2

Джерела формування фінансових ресурсів

Власні	- частина прибутку, який спрямовується на розвиток виробництва; - амортизаційні відрахування; - доходи від реалізації основних засобів; - частина залишків оборотних активів, котра і мобілізується; емісія цінних паперів.
Позичені	- довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси; - цільовий державний кредит, спрямований на конкретний вид інвестування.

Залучені	- внески сторонніх вітчизняних і зарубіжних інвесторів (грант, безповоротна фінансова допомога).
----------	---

Обсяг виробництва, його ефективність зумовлюють розмір, склад та структуру фінансових ресурсів підприємства. Підвищення частки власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств. Висока частка залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів на акції, доходів на облігації, зменшує ліквідність балансу підприємства. Тому в кожному конкретному випадку необхідно детально продумати доцільність залучення додаткових фінансових ресурсів.

Формування фінансових ресурсів здійснюється в процесі створення підприємств і реалізації їх фінансових відносин при здійсненні господарської діяльності. Підприємства залучають кошти під прогнозований напрямок використання. Отже, спочатку визначають мету формування і використання коштів та їх розмір, а вже потім залучають кошти. При цьому джерела фінансових ресурсів підприємств виступають як складова фінансового потенціалу для формування фінансових ресурсів і визначають напрямок та обсяг їх надходження.

До створення підприємства засновники визначають необхідний розмір фінансових ресурсів, який обмежується: видом фінансово-господарської діяльності та обсягом виробництва і продажу; законодавчо зафіксованим мінімальним розміром статутного фонду [16, с. 339].

Фінансові ресурси підприємств розглядають як кошти, залучені в господарський оборот підприємства із різних джерел з метою отримання економічної вигоди і використовуються для забезпечення поточної та інвестиційної діяльності. Формування фінансових ресурсів – це процес надходження коштів у розпорядження підприємства із відповідних джерел.

В процесі господарської діяльності підприємства, фінансові ресурси використовуються на придбання основних і оборотних засобів, виробництво продукції, яка реалізується за визначеною ціною. Отже, виручка від реалізації

включає спожиту вартість оборотних та основних засобів в сумі амортизаційних відрахувань, а також нараховану заробітну плату, визначений прибуток, податки, відсотки. Виручка від реалізації товарів, робіт, послуг, яка надійшла на банківський рахунок підприємства, створює передумову для формування фінансових ресурсів підприємств (надходження та повернення).

При створенні підприємств джерела формування фінансових ресурсів залежать від форми власності, на основі якої створюється підприємство. Так, при створенні державних підприємств фінансові ресурси формуються за рахунок бюджету, засобів вищих органів керування, засобів інших аналогічних підприємств при їх реорганізації та ін. При створенні приватних підприємств чи інших недержавних підприємств, вони формуються за рахунок часткових внесків засновників, добровільних внесків юридичних і фізичних осіб і т. п. Усі ці внески (засоби) являють собою статутний (первісний) капітал і акумулюються в статутному фонді створеного підприємства.

Статутний капітал – це зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, яка є внеском власників до капіталу підприємства. Статутний капітал є основною частиною власного капіталу й основним джерелом власних фінансових ресурсів підприємства. За рахунок його коштів формуються необоротні та оборотні активи підприємств.

У процесі подальшої роботи фінансові ресурси підприємств можуть поповнюватися за рахунок додатково створених власних джерел, залучених і позикових засобів. При цьому до складу додатково сформованих власних фінансових ресурсів (власного капіталу) включають: резервний капітал, додатково вкладений капітал, інший додатковий капітал, нерозподілений прибуток, цільове фінансування й ін.

Крім власного капіталу, фінансові ресурси підприємств формуються за рахунок залучених і позикових джерел. До складу залучених фінансових ресурсів включають кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги, а також усі види поточних зобов'язань підприємства.

До складу позикових фінансових ресурсів входять довгострокові і короткострокові кредити банків, а також інші довгострокові фінансові зобов'язання, пов'язані з залученням позикових засобів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки, та інше.

Власний, залучений і позиковий капітал, з одного боку, формує фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні їх активів, з іншого боку, він являє собою зобов'язання (довгострокові і короткострокові) перед конкретними власниками - державою, юридичними і фізичними особами [17, с. 100].

Проблеми формування фінансових ресурсів мають місце на кожному підприємстві. Вони пов'язані з особливостями організації виробничо-господарської і фінансової діяльності підприємств; державною регуляторною політикою щодо формування фінансових ресурсів підприємств, вплив якої зростає за умов державної монополії на виробництво продукції. Однак в сучасних умовах підприємства недостатньо забезпечені фінансовими ресурсами через відсутність та недостатність відповідних джерел їх формування. Значна кількість підприємств є збитковими, що суттєво обмежує власні джерела формування фінансових ресурсів. Залучення банківських кредитів супроводжується зростанням плати за їх використання, що призводить до збільшення операційних витрат та збитковості підприємств. Тому кожному суб'єктові господарювання необхідно раціональніше використовувати свої ресурси, зменшити кількість кредитів і зобов'язань. За умов забезпечення державою сталості економіки та покращення нормативної баз, підприємства будуть захищеними і функціонувати навіть в кризових ситуаціях.

1.3. Методичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Рівень ефективності управління фінансовими ресурсами залежить від якості організації процесу їх аналізу.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства – важливий елемент загальної системи управління підприємством, це система способів опрацювання, трансформації та використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності. Проведення аналізу дає змогу якісно оцінити управлінські рішення, визначити вичерпність і достовірність інформаційного забезпечення для їх обґрунтування, виявити можливість та оцінити ризик господарського чи фінансового маневру, дати характеристику стратегії і тактики функціонування суб'єкта господарювання [18, с. 470].

Під час аналізу фінансових ресурсів підприємства вирішується низка важливих завдань:

- 1) загальна оцінка забезпечення підприємства фінансовими ресурсами;
- 2) визначення оптимального розміру, складу і структури фінансових ресурсів підприємства;
- 3) аналіз ефективності використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства;
- 4) обґрунтування фінансової стратегії підприємства;
- 5) вивчення впливу факторів на процеси формування і використання фінансових ресурсів підприємства;
- 6) аналіз темпів змін фінансового забезпечення підприємства та їх напрямів;
- 7) виявлення та мобілізація резервів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства;
- 8) розроблення проекту управлінського рішення для усунення виявлених недоліків та освоєння резервів підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства [19, с. 272].

В процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства всі зазначені завдання мають бути узгоджені між собою для забезпечення найбільшого ефекту.

Аналіз фінансових ресурсів необхідно проводити в межах технологічного процесу, згідно з яким у процесі перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники та оптимальні напрями їх використання, які, своєю чергою, становлять основу інформаційного забезпечення управління

фінансовими ресурсами. Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства полягає у виявленні методів формування й обробки даних про фінансові ресурси, які дають об'єктивну оцінку фінансового стану, тенденцій розвитку та резервів підвищення ефективності використання грошових коштів та шляхів їх реалізації [20].

Для проведення якісної оцінки фінансових ресурсів підприємства та виявлення можливостей підвищення ефективності їх формування й використання можуть застосовуватися такі методи аналізу:

- класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу: ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, балансовий, відсоткових чисел, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, простих та складних відсотків, дисконтування;

- традиційні методи економічної статистики: середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки показників у динаміці;

- методи математичної статистики вивчення зв'язків: кореляційний, регресивний, дискримінантний, дисперсійний, факторний, коваріаційний аналіз та ін.;

- економетричні методи: матричні, теорії міжгалузевого балансу [21].

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства з використанням зазначених вище методів дає змогу виявити зміни в структурі капіталу, причини та наслідки цих змін, побачити рівень забезпечення підприємства власними фінансовими ресурсами та залежності від зовнішніх позичальників.

З урахуванням завдань, які мають бути вирішені в процесі аналізу фінансових ресурсів підприємства, а також системи методичних прийомів, що застосовуються для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, порядок проведення аналізу можна представити у вигляді схеми (рис. 1.1).

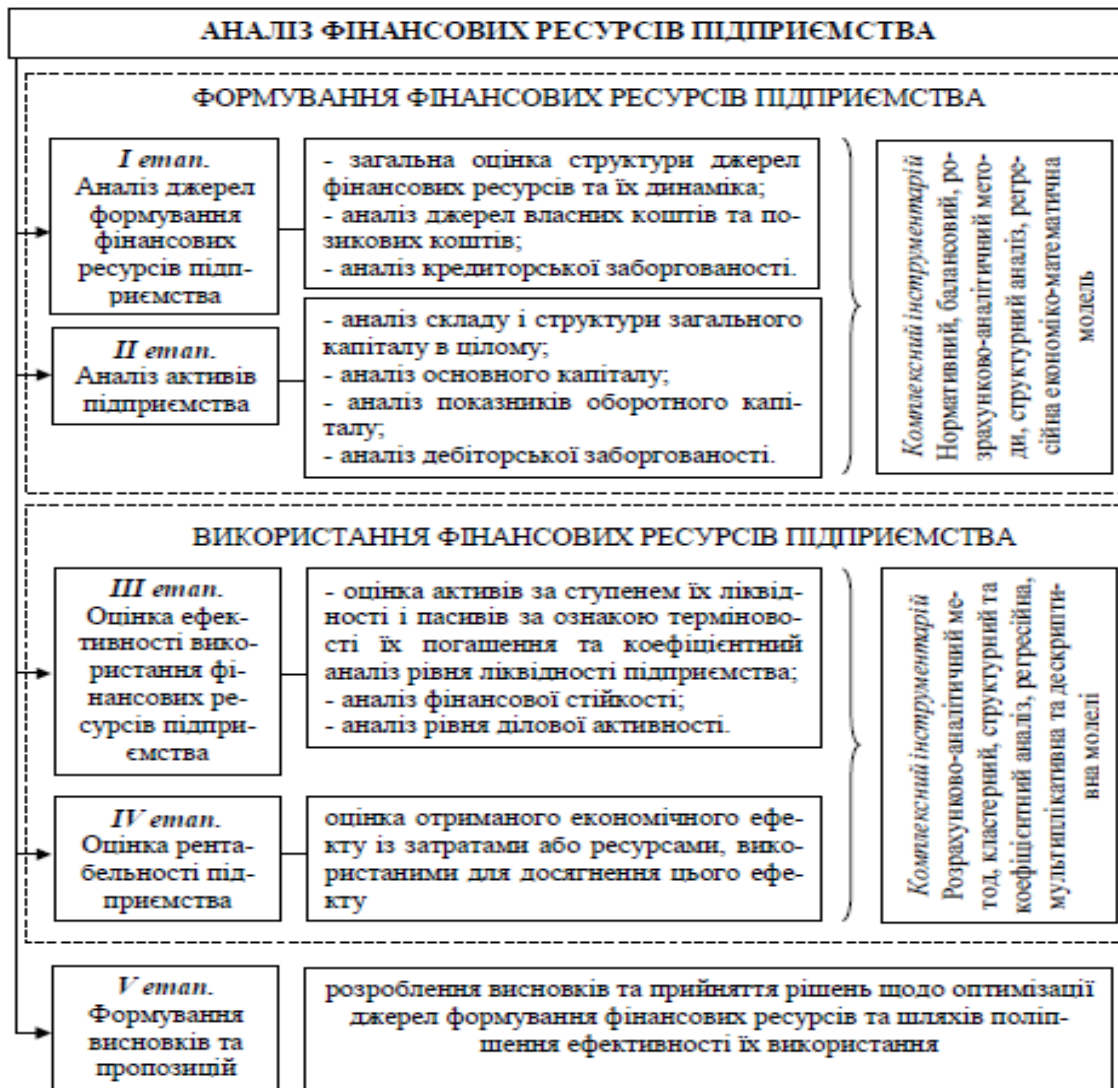

Рис. 1.1. Схема аналізу фінансових ресурсів підприємства [18, с. 472].

Згідно з представленою схемою, аналіз формування фінансових ресурсів підприємств передбачає два послідовних етапи: на першому етапі аналізу здійснюється оцінка джерел формування фінансових ресурсів, на другому – аналіз активів суб'єкта господарювання.

Така послідовність обґрунтована важливістю такої категорії, як капітал, адже саме він є основою для провадження господарської діяльності. Саме тому, під час аналізу стану власних фінансових ресурсів особливу увагу приділяють аналізу чинників зміни рентабельності власного капіталу, динаміки, складу та структури джерел формування капіталу. Актуальними також є питання щодо характеристики складників власного капіталу, його оборотності та ефекту фінансового важеля. Велике значення чинників зміни рентабельності власного

капіталу зумовлене пропорційним зв'язком між рентабельністю, як головним вартісним показником ефективності виробництва, та оптимальним використанням фінансових ресурсів у процесі господарської діяльності підприємства.

Основними напрямками оцінки ефективності формування і використання ресурсів підприємства є [22, с. 220]:

- оцінка можливості утворення фінансових ресурсів та їх застосування для придбання активів у відповідності зі стратегією і тактикою економічного розвитку підприємства;

- оцінка формування структури джерел коштів для утворення фінансових ресурсів;

- оцінка економічної ефективності функціонування фінансових ресурсів.

Оцінювання ефективності використання фінансових ресурсів підприємства необхідно проводити за показниками фінансової стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через коефіцієнти структури капіталу, ліквідності та оборотності, що дає можливість кількісно оцінювати вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку підприємства [23-24]. Алгоритми розрахунку цих показників подано у Додатку А (табл. А-1-4).

Для комплексної оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, що є у розпорядженні підприємства, необхідно використовувати систему критеріїв, яка складається з трьох показників, а саме:

1. Коефіцієнт економічної ефективності використання фінансових ресурсів:

$$\text{ЧП} / \text{ФР} > 0 \quad (1.1)$$

де ЧП – середньорічний розмір чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і інших платежів у звітному періоді; ФР – середньорічний обсяг фінансових ресурсів підприємства у звітному періоді.

2. Коефіцієнт підвищення економічної ефективності використання фінансових ресурсів:

$$\text{ЧП} / \text{ФР} > \text{ЧП}_{\text{п}} / \text{ФР}_{\text{п}} \quad (1.2)$$

де ЧПп – середньорічний розмір чистого прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і інших платежів у попередньому періоді; ФРп – середньорічний обсяг фінансових ресурсів підприємства в попередньому періоді.

3. Коефіцієнт оптимальної ефективності використання фінансових ресурсів [22, с. 221]:

$$\text{ЧП} / \text{ФР} \rightarrow \max \quad (1.3)$$

Така система критеріїв оцінки дає змогу більш обґрунтовано та комплексно оцінювати ефективність процесу використання фінансових ресурсів підприємства.

Таким чином, аналіз формування та використання фінансових ресурсів підприємства є основою прийняття управлінських рішень у напрямі підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання. При цьому проведення аналізу повинне мати систематичний характер для забезпечення можливості своєчасного та оперативного реагування суб'єкта господарської діяльності на зміни ринкової кон'юнктури.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТДВ «ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Яготинський маслозавод було введено в експлуатацію у червні 1956 року. В 60-ті роки завод був реконструйований, оснащений новим устаткуванням та переведений на природний газ, що дозволило збільшити його переробні потужності до 100 тон молока на добу. У цілому за радянської доби маслозавод входив до числа найбільших підприємств Києва та Київської області.

Після проголошення незалежності України державне підприємство було перетворене у відкрите акціонерне товариство (у лютому 1994 року шляхом корпоратизації). У 2006 році воно ввійшло до складу групи компаній «Молочний альянс» (місцезнаходження: 01011, м. Київ, вул. Лєскова, буд. 9). АТ «Молочний альянс» – це компанія з централізованою структурою управління фінансами, закупівлями, маркетингом, виробництвом, логістикою та продажами. До складу Групи входять підприємства з виробництва сирів, цільномолочної та кисломолочної продукції, підприємства зі збору й обробки молока і молочної продукції, а також компанії, які здійснюють реалізацію продукції в Україні та за кордоном. Після приєднання до групи компаній «Молочний Альянс» у 2006 році на ПАТ «Яготинський маслозавод» відбулася суттєва реконструкція і технічне переоснащення виробництва [23].

Змінами до Статуту товариства, внесеними рішенням загальних зборів акціонерів (протокол №1 від 04.04.2011), було змінено найменування товариства на «публічне акціонерне товариство». Наразі акціонерами товариства є фізичні та юридичні особи, котрі набули право власності на акції товариства у процесі приватизації, на вторинному ринку цінних паперів, а також у порядку

спадкування громадян, правонаступництва юридичних осіб й у інших випадках, передбачених чинним законодавством. Держава акціями товариства не володіє.

У 2017 році (12.04.2017 р.) Загальними зборами акціонерів ПАТ «Яготинський маслозавод» з метою мінімізації витрат товариства, пов'язаних з обслуговуванням такої організаційно-правової форми, як публічне акціонерне товариство, прийняте рішення про припинення Публічного акціонерного товариства «Яготинський маслозавод» шляхом його перетворення у Товариство з додатковою відповідальністю «Яготинський маслозавод» (скорочено – ТДВ «Яготинський маслозавод») [23].

У нашому дослідженні приймається найменування ТДВ «Яготинський маслозавод», враховуючи період, за який аналізується діяльність підприємства (2016-2018 р.).

Юридична адреса досліджуваного підприємства: 07700, Київська обл., Яготинський район, м. Яготин, вул. Шевченка, буд. 213.

ТДВ «Яготинський маслозавод» створене та функціонує відповідно до чинного законодавства: Конституції України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України «Про акціонерні товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність», інших нормативно-правових актів України.

ТДВ «Яготинський маслозавод» створене з метою здійснення підприємницької діяльності для одержання прибутку в інтересах акціонерів, покращення їх добробуту, в тому числі шляхом збільшення ринкової вартості акцій, отримання акціонерами дивідендів, досягнення позитивного соціального та економічного ефекту, а також реалізації інших рішень акціонерів.

Предметом діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» в Україні або поза її межами може бути: виробництво молочних продуктів; неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами; роздрібна торгівля у неспеціалізованих магазинах переважно з продовольчим асортиментом; скупка, виробництво (переробка) та реалізація м'яса і м'ясопродуктів; торгівля сільськогосподарською продукцією; тваринництво і птахівництво; заготівля

молока, переробка та виробництво сиру й молочних продуктів, спредів, сирних продуктів; торгівля оптова та роздрібна продовольчими й непродовольчими товарами; послуги у галузі громадського харчування; інші види діяльності, що не суперечать меті діяльності підприємства і не заборонені чинним законодавством.

Основні види діяльності:

- перероблення молока, виробництво масла та сиру;
- вантажний автомобільний транспорт;
- роздрібна торгівля у неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами;
- оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами;
- роздрібна торгівля пальним.

Нині Яготинський маслозавод є одним із найбільших національних виробників молочної продукції. Підприємство випускає 36 видів молочної продукції під ТМ «Яготинське»: масло, молоко, сметану, кефір, ряжанку, термостатну молочну продукцію, м'які і кисломолочні сири, йогурти тощо. Ноу-хау підприємства – питна закваска з наповнювачами та без них, а також новинки: функціональний кисломолочний продукт «Геролакт», «Какао на молоці», «Велике молоко» і «Великий кефір». Візиткою заводу вже багато років вважається вершкове масло ТМ «Яготинське», яке за майже 60-річну історію свого існування отримало безліч нагород, високу репутацію та любов українців. Гордістю підприємства є й унікальний кисломолочний продукт – закваска «Яготинська» з підвищеним вмістом спеціально підібраних корисних молочнокислих бактерій, які забезпечують продукту м'який приємний смак і виняткову користь для організму. Яготинський маслозавод першим в Україні розробив та налагодив випуск готових до вживання заквасок, створивши нову товарну категорію на українському молочному ринку.

Загалом номенклатура продукції на підприємстві включає: сирно-творожна; масло вершкове; молоко питне; кисло-молочна продукція в асортименті.

У липні 2010 року ПАТ «Яготинський маслозавод» отримав сертифікат відповідності системи управління якістю вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2008.

З метою поліпшення якості продукції на Яготинському маслозаводі встановлено сучасне високотехнологічне обладнання закритого циклу від світових виробників, яке виключає безпосереднє втручання людини у виробничий процес, починаючи від забору сировини і закінчуючи фасуванням готової продукції. Це гарантує безпеку й якість продукту. З моменту заснування підприємства продукція Яготинського маслозаводу високо оцінюється на загальнодержавному рівні, має багато нагород і дипломів. Зазначимо також, що у 2017 році завод є одним із найбільших виробників та експортерів вершкового масла в Україні [23].

Головними конкурентами для ТДВ «Яготинський маслозавод» в Україні є підприємства групи компаній «Терра Фуд»: Тульчинський маслосирзавод та Решетилівський маслозавод, а також ТОВ «Українська молочна компанія» (Київська область, м. Бровари).

З року у рік ПАТ «Яготинський маслозавод» збільшує сировинну зону підприємства, яка охоплює, крім Київської, Полтавську, Чернігівську, Житомирську, Черкаську, Вінницьку і навіть Хмельницьку області.

Вищим органом управління ТДВ «Яготинський маслозавод» є Загальні збори акціонерів. Усі структурні підрозділи підприємства підпорядковані Правлінню (виконавчий орган) на чолі з головою Правління (директором), яке, у свою чергу, підпорядковане Наглядовій Раді. Для проведення перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства Загальні збори обирають також Ревізійну комісію (ревізора).

Система взаємодії між акціонерами і керівництвом компанії (акціонерного товариства, корпорації), включаючи її раду директорів, а також з іншими зацікавленими особами, за допомогою якої реалізуються права акціонерів;

комплекс механізмів, що дозволяють акціонерам (інвесторам) контролювати діяльність керівників компанії і вирішувати виникаючі проблеми з іншими групами впливу, – це корпоративне управління. Відповідно до статуту ТДВ «Яготинський маслозавод», до компетенції кожного з основних органів управління (Загальних зборів акціонерів, Наглядової ради чи виконавчого органу) належить вирішення певних питань (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Корпоративне управління на ТДВ «Яготинський маслозавод»*

Найменування управлінських рішень	Загальні збори акціонерів	Наглядова рада	Виконавчий орган
Визначення основних напрямків діяльності (стратегії)	Так	Так	Так
Затвердження планів діяльності (бізнес-планів)	Так	Ні	Ні
Затвердження річного фінансового звіту або балансу чи бюджету	Так	Ні	Ні
Обрання та припинення повноважень голови і членів виконавчого органу	Так	Так	Ні
Обрання та припинення повноважень голови і членів наглядової ради	Так	Ні	Ні
Обрання та припинення повноважень голови і членів ревізійної комісії	Так	Ні	Ні
Визначення розміру винагороди для голови та членів виконавчого органу	Так	Так	Ні
Визначення розміру винагороди для голови та членів наглядової ради	Так	Ні	Ні
Прийняття рішення про притягнення до майнової відповідальності членів правління	Так	Так	Ні
Прийняття рішення про додатковий випуск акцій	Так	Ні	Ні
Прийняття рішення про викуп, реалізацію та розміщення власних акцій	Так	Ні	Ні
Затвердження зовнішнього аудитора	Ні	Ні	Так
Затвердження договорів, щодо яких існує конфлікт інтересів	Ні	Так	Ні

* Складено на підставі [23]

Організаційна структура підприємства затверджена рішенням Наглядової ради АТ «Молочний Альянс» (№Н-Р-23/1 від 01.09.2014 р.). З тих пір вона змін не зазнавала. Тип організаційної структури – лінійно-функціональний, тобто це комбінація лінійної та функціональної структур. Основний принцип – розмежування повноважень і відповідальності за функціями та прийняття рішень по вертикалі. Управління здійснюється за лінійною схемою, а функціональні підрозділи допомагають лінійним керівникам у вирішенні відповідних

управлінських функцій. Організаційну структуру управління підприємства зображено на рис. 2. 1.

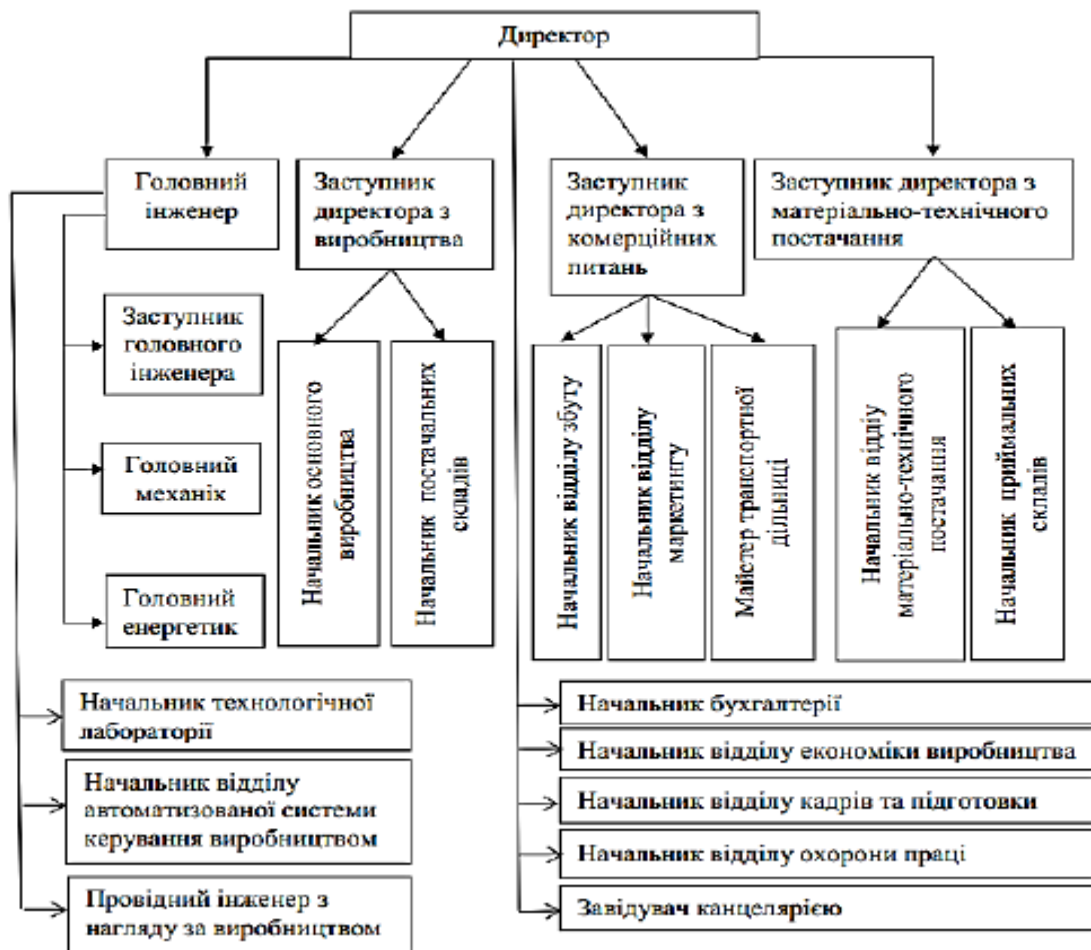

Рис. 2. 1. Організаційна структура управління ТДВ «Яготинський маслозавод»

ТДВ «Яготинський маслозавод» має філію «Яготинське для дітей», яка розпочала роботу 25 жовтня 2012 року. Це унікальний для України окремо розміщений спеціалізований завод з виробництва дитячого молочного харчування, розташований в екологічно чистому районі Київської області, поряд з територією Згурівського дендропарку (місцезнаходження: 07600, Київська обл., смт. Згурівка, вул. Коцюбинського, буд. 6). На заводі встановлено технологічно довершене обладнання зі Швеції, Італії, Німеччини, Ізраїлю, Болгарії та інших країн. Під торговою маркою «Яготинське для дітей» випускається повний асортимент молочної продукції для малят від 6 місяців. За п'ять років свого існування ТМ «Яготинське для дітей» міцно закріпилась на лідерських позиціях у

своїй категорії, завоювавши біля 40 % ринку дитячого молочного харчування України.

Проаналізуємо основні показники фінансово-господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод». Розпочнемо з вертикального (структурного) аналізу активів ТДВ «Яготинський маслозавод» (фінансова звітність – Додаток Б), який наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Структура активів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Актив	2016		2017		2018	
	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %
1	2	3	4	5	6	7
І. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	499	0,07	2498	0,26	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	364	0,05	336	0,03	0	0
Основні засоби	175456	24,94	214122	22,28	288984	23,73
Інші фінансові інвестиції	6102	0,87	77225	8,04	77225	6,34
Усього за розділом І	182421	25,93	294181	30,61	366209	30,07
ІІ. Оборотні активи						
Запаси	104155	14,80	122105	12,71	111350	9,14
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	212497	30,20	285378	29,70	315882	25,94
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	951	0,14	24	0,002	37	0,003
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	3675	0,52	8154	0,85	8745	0,72
Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	151493	21,53	233296	24,28	380464	31,24
Інша поточна дебіторська заборгованість	5351	0,76	418	0,04	913	0,07

Актив	2016		2017		2018	
	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %	Тис. грн.	Структура, %
1	2	3	4	5	6	7
Гроші та їх еквіваленти	35123	4,99	14314	1,49	33152	2,72
Готівка	396	0,06	14	0,001	23	0,002
Інші оборотні активи	7967	1,13	3087	0,32	1011	0,08
Витрати майбутніх періодів	419	0,06	884	0,09	187	0,02
Усього за розділом II	521212	74,07	666776	69,39	851741	69,93
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0
Баланс	703633	100	960957	100	1217950	100

З таблиці 2.2 видно, що більшу частину активу підприємства складають оборотні активи. Однак слід зазначити, що їх частка знизилась з 74,07% у 2016 р. до 69,93% у 2018 р. Основу оборотних активів підприємства складають запаси та дебіторська заборгованість. Частка запасів у складі оборотних засобів у 2018 році склала 9,14%. Позитивним слід вважати зниження частки дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом до 0,003% у 2018 р.

Простежується наступна динаміка: у структурі активу частка необоротних активів у 2016 р. склала 25,93%, однак до 2018 р. зросла до 30,07%. Зважаючи на зростання загального обсягу активів, така динаміка свідчить про підвищення рівня забезпечення підприємства виробничими потужностями.

По-перше, слід відзначити зростання обсягу активів підприємства на 257324 тис. грн – темп зростання 136,57% у 2017 р. та 256993 тис. грн – темп зростання 126,74% за 2018 р.

По-друге, спостерігається зростання обсягів як необоротних, так і оборотних активів. Слід зазначити, що баланс підприємства за 2018 р. свідчить про значне оновлення виробничих засобів.

Причини зростання обсягу оборотних активів у 2018 р. полягають у

підвищенні обсягу наступних їх складових:

- загального темпу зростання запасів на 91,19% у порівнянні до показника 2017 р.;

- обсягу дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги, який збільшився на 134,03% та 110,69% відповідно у 2017 та 2018 роках;

- суми заборгованості за виданими авансами також зроста, темп зростання становить – 107,25 %.

Проведемо горизонтальний аналіз активів підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз активів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Актив	2016	2017	2018	2017/2016		2018/2017	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Абс. зміна (тис.грн)	Темп зміни, %	Абс. зміна (тис.грн)	Темп зміни, %
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	499	2498	0	1999	500,60	-2498	0
Незавершене будівництво	364	336	0	-28	92,31	-336	0
Основні засоби	175456	214122	288984	38666	122,04	74862	134,96
Інші фінансові інвестиції	6102	77225	77225	71123	1265,57	0	100
Усього за розділом I	18242	294181	366209	275939	1612,66	72028	124,48
II. Оборотні активи							
Запаси	104155	122105	111350	17950	117,23	-10755	91,19
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	212497	285378	315882	72881	134,30	30504	110,69
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	951	24	37	-927	2,52	13	154,17
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	3675	8154	8745	4479	221,88	591	107,25
Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	151493	233296	380464	81803	154,00	147168	163,08

Продовження табл. 2.3

Актив	2016	2017	2018	2017/2016		2018/2017	
	Тис. грн.	Тис. грн.	Тис. грн.	Абс. зміна (тис.грн)	Темп зміни, %	Абс. зміна (тис.грн)	Темп зміни, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Інша поточна дебіторська заборгованість	5351	418	913	-4933	7,81	495	218,42
Гроші та їх еквіваленти	35123	14314	33152	-20809	40,75	18838	231,61
Готівка	396	14	23	-382	3,54	9	164,29
Інші оборотні активи	7967	3087	1011	-4880	38,75	-2076	32,75
Витрати майбутніх періодів	419	884	187	465	210,98	-697	21,15
Усього за розділом II	521212	666776	851741	145564	127,93	184965	127,74
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	703633	960957	1217950	257324	136,57	256993	126,74

Найбільші зміни у 2018 р. відбулися за статтями «Гроші та їх еквіваленти» – збільшення на 231,61%, «Інша поточна дебіторська заборгованість» – збільшення на 218,42%, «Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків» – збільшення на 163,08% та «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом» – на 154,17%. Найменші зміни спостерігаємо за статтями «Нематеріальні активи» та «Незавершене будівництво».

Слід відзначити також низький обсяг грошових коштів у балансі підприємства. Відтак, це свідчить про недостатній рівень забезпеченості діяльності підприємства вільними грошовими коштами, що необхідні для фінансування щоденних операцій. Перевагою їх використання є те, що у них необмежені можливості користування, що є особливо важливим для проведення термінових операцій.

Загалом, діяльність ТДВ «Яготинський маслозавод» є забезпеченою оборотними коштами.

Формування ефективної структури активу товариства відбувається за

рахунок його капіталу, який у балансі відображений у складі пасивів. Для забезпечення оптимального співвідношення складових активу слід забезпечити й оптимальне формування пасиву. Ефективність системи управління формуванням капіталу, в першу чергу характеризується складом, структурою та динамікою капіталу підприємства. За рахунок яких складових відбулась зміна структури капіталу товариства можна визначити в процесі аналізу динаміки пасивів, наведеного у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Структура пасивів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Види джерел фінансових ресурсів для формування майна	2016		2017		2018	
	Тис. грн	Структура, %	Тис. грн	Структура, %	Тис. грн	Структура, %
1	2	3	4	5	6	7
I. Власний капітал						
Статутний капітал	3797	0,54	3797	0,40	3797	0,31
Інший додатковий капітал	0	0	0	0	0	0
Резервний капітал	0	0	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	232711	33,07	397186	41,33	450918	37,02
Усього за розділом I	236508	33,61	400983	41,73	454715	37,33
II. Довгострокові зобов'язання						
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	207018	29,42	201670	20,99	163493	13,42
Усього за розділом II	207018	29,42	201670	20,99	163493	13,42
III. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити банків	0	0,00	75964	7,91	154819	12,71
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	72125	10,25	116092	12,08	155939	12,80
Поточні зобов'язання за розрахунками:						
з бюджетом	11435	1,63	11153	1,16	13066	1,07
з позабюджетних платежів	4969	0,71	5976	0,62	9087	0,75

Продовження табл. 2.4

Види джерел фінансових ресурсів для формування майна	2016		2017		2018	
	Тис. грн	Структура, %	Тис. грн	Структура, %	Тис. грн	Структура, %
1	2	3	4	5	6	7
зі страхування	551	0,08	841	0,09	1266	0,10
з оплати праці	2047	0,29	2918	0,30	4645	0,38
з учасниками	601	0,09	594	0,06	1789	0,15
із внутрішніх розрахунків	162248	23,06	124334	12,94	215919	17,73
Інші поточні зобов'язання	6131	0,87	20432	2,13	42732	3,51
Усього за розділом III	260107	36,97	358304	37,29	599742	49,24
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0	0	0	0	0	0
Баланс	703633	100	960957	100	1217950	100

З табл. 2.4 можна зробити висновок, що діяльність ТДВ «Яготинський маслозавод» фінансується, в першу чергу, за рахунок позикових коштів, однак підприємство володіє значною сумою власних коштів.

Так, частка власного капіталу у загальній сумі пасивів підприємства є достатньо високою та має тенденцію до зростання з 33,61% у 2016 р. до 37,33% у 2018 р. Позикові кошти підприємства складають поточні зобов'язання, у складі яких суттєву частку займають поточні зобов'язання із внутрішніх розрахунків 23,06% у 2016 р. та 17,73% у 2018 році, а також поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та 10,25% у 2016 р. та 12,8% у 2018 році. Крім того, у 2016 - 2018 р. існує динаміка збільшення частки поточних зобов'язань.

Проведемо горизонтальний аналіз пасивів ТДВ «Яготинський маслозавод» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз пасивів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Види джерел фінансових ресурсів для формування майна	2016	2017	2018	2017/2016		2018/2017	
	Тис. грн	Тис. грн	Тис. грн	Абсолют на зміна (тис.грн)	Темп зміни, %	Абсолютна зміна (тис.грн)	Темп зміни, %
1	2	4	6	5	5	7	8
І. Власний капітал							
Статутний капітал	3797	3797	3797	0	100	0	100
Інший додатковий капітал	0	0	0	0	0	0	0
Резервний капітал	0	0	0	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	232711	397186	450918	164475	170,68	53732	113,53
Усього за розділом І	236508	400983	454715	164475	169,54	53732	113,40
ІІ. Довгострокові зобов'язання							
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	207018	201670	163493	-5348	97,42	-38177	81,07
Усього за розділом ІІ	207018	201670	163493	-5348	97,42	-38177	81,07
ІІІ. Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	0	75964	154819	75964	–	78855	203,81
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	72125	116092	155939	43967	160,96	39847	134,32
Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з одержаних авансів	0	0	0	0	0	0	0
з бюджетом	11435	11153	13066	-282	97,53	1913	117,15
з позабюджетних платежів	4969	5976	9087	1007	120,27	3111	152,06
зі страхування	551	841	1266	290	152,63	425	150,54
з оплати праці	2047	2918	4645	871	142,55	1727	159,18
з учасниками	601	594	1789	-7	98,84	1195	301,18
із внутрішніх розрахунків	162248	124334	215919	-37914	76,63	91585	173,66
Інші поточні зобов'язання	6131	20432	42732	14301	333,26	22300	209,14

Продовження табл. 2.5

Види джерел фінансових ресурсів для формування майна	2016	2017	2018	2017/2016		2018/2017	
	Тис. грн	Тис. грн	Тис. грн	Абсолют на зміна (тис.грн)	Темп зміни, %	Абсолютна зміна (тис.грн)	Темп зміни, %
1	2	4	6	5	5	7	8
Усього за розділом III	260107	3583044	599742	3322937	1377,53	-2983302	16,74
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	703633	960957	1217950	257324	136,57	256993	126,74

Згідно проведених розрахунків у табл. 2.5 можна зробити наступні висновки: загальна сума капіталу підприємства за 2017 р. зросла на 257324 тис. грн., темп зростання склав – 136,57%. У 2018 р. даний показник зріс на 256993 тис. грн. (темп зростання 126,74%); обсяг власного капіталу збільшився у 2017 р. на 164475 тис. грн. (темп зростання 160,54%), за 2018 р. збільшився на 53732 тис. грн. (темп зростання 113,4%).

Таким чином, проведений аналіз свідчить, що підприємство в значній мірі забезпечення власним капіталом і оборотними засобами. В структурі пасиву, не суттєво переважають поточні зобов'язання. Загалом, більшість показників балансу мають позитивну динаміку, що свідчить, про розвиток підприємства. Слід зазначити, що баланс підприємства за 2018 р. свідчить про значне оновлення виробничих засобів.

2.2. Аналіз фінансового стану ТДВ «Яготинський маслозавод»

Для оцінки діяльності підприємства, вертикального і горизонтального

аналізу активів і пасивів балансу не достатньо. Необхідно провести аналіз показників фінансового стану ТДВ «Яготинський маслозавод», а також низки важливих показників, що характеризують його виробничо-господарську діяльність. Отже, спершу проведемо аналіз майнового стану підприємства за допомогою розрахунку показників використання основних засобів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз показників майнового стану ТДВ «Яготинський маслозавод»

Показник	Рік			Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,43	0,45	0,44	4,65	-2,22
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,57	0,55	0,56	-3,51	1,82
Коефіцієнт оборотності основних засобів	6,95	9,83	10,39	41,44	5,70
Частка основних засобів в необоротних активах	0,98	0,96	0,73	-2,04	-23,96
Частка основних засобів в сукупних активах	0,26	0,25	0,22	-3,85	-12,00
Фондовіддача	7,54	9,01	10,54	19,50	16,98
Фондомісткість	0,13	0,11	0,09	-15,38	-18,18

Аналіз показників цієї групи не виявив проблем з фондомісткістю та фондовіддачею основних засобів. За даними розрахунків наведених в таблиці 2.6 можна зробити висновок, що показник фондовіддачі демонструє динаміку до зростання, а показник фондомісткості навпаки зменшується, що говорить про ефективність управління основними засобами. Коефіцієнт зносу на протязі трьох останніх років суттєво не змінився та знаходиться в межах 0,43 – 0,44, що говорить про своєчасну модернізацію підприємством своїх основних засобів. Коефіцієнт оборотності основних засобів також зростає за період 2016 – 2018 р., що свідчить про зростання чистого доходу від реалізації продукції та ефективне використання виробничих потужностей підприємством. Що стосується частки основних засобів в необоротних та сукупних активах, то для даного підприємства, яке щороку нарощує обсяги виробництва та має стійкі позиції на ринку, зниження значення даних показників носить позитивний характер.

Наступним етапом, проведемо аналіз показників ділової активності підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз показників ділової активності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Назва показника	Роки			Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Оборотність запасів	9,5	14,6	16,8	53,68	15,07
Термін оборотності запасів, днів	38,4	25	21,7	-34,90	-13,20
Середній термін одержання платежу, днів	66,5	67,4	71,1	1,35	5,49
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	21	39,6	34,8	88,57	-12,12
Оборотність активів	2,6	2,9	2,8	11,54	-3,45
Показник заборгованості,	0,7	0,7	0,6	0,00	-14,29
Коефіцієнт покриття відсотків	2,4	3,8	4,2	58,33	10,53

Для ТДВ «Яготинський маслозавод» впродовж трьох аналізованих років коефіцієнт оборотності активів показник суттєво не змінювався.

У процесі господарської діяльності підприємство дає товарний кредит для споживачів своєї продукції, тобто існує розрив у часі між продажем товару й надходженням оплати за нього, у результаті чого виникає дебіторська заборгованість. Для ТДВ «Яготинський маслозавод» саме це є причиною зростання показника терміну одержання платежу.

Зазвичай, збільшення показника погашення кредиторської заборгованості є бажаним, так як означає, що підприємство використовує фінансові ресурси постачальників і підрядників протягом більш тривалого періоду часу. Це дозволяє знизити розмір позикового капіталу. Термін погашення кредиторської заборгованості може зростати, за рахунок зростання виручки на підприємстві або скорочення обсягів кредиторської заборгованості. Саме така ситуація спостерігається на ТДВ «Яготинський маслозавод», про що свідчить стрімке зростання показника у 2017 в порівнянні з 2016. Для ТДВ «Яготинський маслозавод» показник оборотності запасів має стійку динаміку до зростання.

Далі, проведемо аналіз показників ліквідності і платоспроможності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Аналіз показників ліквідності і платоспроможності ТДВ «Яготинський
маслозавод»**

Показник	Роки			Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Поточна ліквідність	2,1	2	1,9	-4,76	-5,00
Швидка ліквідність	1,5	1,6	1,5	6,67	-6,25
Готівкова ліквідність	0,1	0,1	0	0,00	-100,00
Власний оборотний капітал, тис. грн	41791	54087	106802	29,42	97,46
Робочий капітал, тис. грн	241051	261105	308472	8,32	18,14
Джерела фінансування запасів, тис. грн	345894	333230	500528	-3,66	50,20
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Км), %	2014	2287	2664	13,56	16,48
Відсоток забезпеченості ВОК (КзВОК), %	9,03	10,38	16,02	14,95	54,34
Відсоток забезпечення обігу ВОК (КзОб), %	2,52	2,67	3,95	5,95	47,94
Відсоток забезпечення запасів ВОК (КзЗВОК), %	31,28	51,93	87,47	66,02	68,44
Коефіцієнт забезпечення запасів НДФ (КзНДФ), %	258,9	319,94	409,92	23,58	28,12
Коефіцієнт автономії (Ка), %	33,02	33,61	41,73	1,79	24,16
Відношення позикових і власних коштів (Кп/в кош.), %	202,84	197,51	139,65	-2,63	-29,29

Ліквідність даного підприємства знаходиться в межах норми, що свідчить про здатність підприємства до забезпечення власних зобов'язань. Однак, готівкова ліквідності менша за нормативне значення, це означає, що у підприємства можуть бути труднощі з покриттям своїх зобов'язань за рахунок грошових коштів. Рівень поточної ліквідності коливається в межах 2,1 у 2016 році до 1,9 у 2018 році. Загальний тренд по даній групі показників майже не змінюється. При цьому швидка ліквідність ТДВ «Яготинський маслозавод» в 2017 році не суттєво зросла до 1,6, а у 2018 році знову знизилася до 1,5. Загалом можна зробити висновок, що на даному етапі підприємство в змозі переkritи зобов'язання за рахунок власних активів в достатній мірі.

Робочий капітал необхідний для підтримки фінансової стійкості підприємства, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими

зобов'язаннями означає, що підприємство не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності. Оптимальна сума чистого оборотного капіталу залежить від особливостей діяльності компанії, зокрема від її масштабів, обсягів реалізації, оборотності матеріальних запасів і дебіторської заборгованості. З аналізу проведеного в таблиці 2.8 видно, що ТДВ «Яготинський маслозавод» забезпечене робочим капіталом, який має загальну динаміку до зростання в досліджуваному періоді.

Основною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є формування достатніх обсягів коштів, які дають змогу в повному обсязі виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розраховатися з працівниками, кредиторами, постачальниками. Іншими словами, підприємство буде фінансово стійким, якщо величина його вхідних грошових потоків від операційної діяльності перевищуватиме вихідні. Проведемо аналіз фінансової стійкості підприємства у частині структури капіталу (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Аналіз показників фінансової стійкості у частині структури капіталу
ТДВ «Яготинський маслозавод»**

Показник	Роки			Відхилення. +/-		
	2016	2017	2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,3838	0,4929	0,5063	0,1091	0,0134	0,1225
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,4758	0,6473	0,6303	0,1715	-0,017	0,1545
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,2773	0,3303	0,3361	0,053	0,0058	0,0588
Коефіцієнт фінансової залежності	0,7227	0,6697	0,6639	-0,053	-0,0058	-0,0588

Показник	Роки			Відхилення. +/-		
	2016	2017	2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2018/ 2016
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт фінансової ризику	2,6056	2,0284	1,9751	-0,5772	-0,0533	-0,6305
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,4171	0,4898	0,4667	0,0727	-0,0231	0,0496
Загальна забезпеченість зобов'язань за рахунок виручки	3,9166	3,0435	2,7686	-0,8731	-0,2749	-1,148
Забезпеченість поточних зобов'язань за рахунок виручки	2,8408	1,6028	1,5416	-1,238	-0,0612	-1,2992

З таблиці 2.9 видно, що структура капіталу в цілому покращилася, хоча підприємство має вищий середнього рівень залежності від кредиторів.

Позитивна динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості свідчить про підвищення цієї характеристики підприємства, але значення показника свідчить про переважання позикового капіталу в структурі пасивів. Хоча і відбулося незначне зростання коефіцієнтів фінансової стабільності та автономії, проте це свідчить про збільшення незалежності підприємства, яке сталося за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів протягом аналізованого періоду цей показник збільшився на 0,0496.

Коефіцієнт фінансової стійкості також дещо зріс протягом аналізованого періоду (на 0,1225). Протягом 2016 – 2018 років він мав значення, нижчі за оптимальні. Значення цього коефіцієнту на кінець року свідчить про те, що на кожну гривню залучених коштів припадає 0,5063 грн власних коштів.

Значення коефіцієнта фінансової незалежності (автономії) протягом аналізованого періоду зросло на 0,0588. На початок 2018 року власний капітал

підприємства становив 28% від загального капіталу, на кінець 2018 року значення зросло до 34%. Це значення нижче рекомендованого нормативу, але в цілому зростання перших трьох коефіцієнтів є позитивним явищем.

Коефіцієнти фінансового ризику зменшилися на 0,6305. Коефіцієнт фінансової залежності скоротився протягом аналізованого періоду на 0,0588. Це свідчить про зменшення фінансового ризику неплатоспроможності внаслідок зменшення ступеня залежності від кредиторів.

Загальна забезпеченість зобов'язань за рахунок виручки у 2018 році зменшилась на 1,148 порівняно з 2016 роком.

Забезпеченість поточних зобов'язань за рахунок виручки також скоротилась на 1,2992.

Отже, можна зробити висновок про позитивні зрушення в структурі джерел фінансування підприємства. Незважаючи на те, що ТДВ «Яготинський маслозавод» має досить високий рівень залежності від позикових джерел, протягом аналізованого періоду спостерігається позитивна тенденція у зростанні капіталізації і відповідно зменшенні рівня фінансової залежності.

Далі проаналізуємо показники фінансової стійкості у частині фінансування активів (табл. 2.10).

З табл. 2.10 видно, що ТДВ «Яготинський маслозавод» має власний оборотний капітал і робочий капітал, величина яких зросла за аналізований період на 83947 та 185920 відповідно.

Коефіцієнт самофінансування мав тенденцію до зростання (на 0,1669). А значення показника за весь період було меншим за 1, а це означає, що капіталовкладення здійснюються частково за рахунок власних, а частково за рахунок залучених коштів.

Таблиця 2.10

Аналіз показників фінансової стійкості у частині фінансування активів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2018/2016
1	3	4	5	7	8	
Коефіцієнт самофінансування	0,1847	0,2011	0,3516	0,0163	0,1505	0,1669
Власний оборотний капітал	-29860	41791	54087	71651	12296	83947
Робочий капітал	75185	241051	261105	165866	20054	185920
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	-0,0847	0,0903	0,1038	0,1750	0,0135	0,1885
Коефіцієнт забезпеченості робочим капіталом	0,2132	0,5209	0,5010	0,3077	-0,0200	0,2878
Коефіцієнт інвестування	0,8310	1,2522	1,2965	0,4212	0,0443	0,4655
Індекс постійного активу	0,7014	0,4074	0,4113	-0,2940	0,0039	-0,2901
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	-0,2034	0,2014	0,2287	0,4048	0,0273	0,4321
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	0,2986	0,5926	0,5887	0,2940	-0,0039	0,2901
Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами	-0,3075	0,3128	0,5193	0,6203	0,2065	0,8268
Коефіцієнт покриття запасів робочим капіталом	0,7742	1,8042	2,5069	1,0300	0,7027	1,7327

Проте значення коефіцієнтів маневреності власного оборотного і робочого капіталу зростали протягом періоду на 0,4321 та 0,2901 відповідно. І це вказує як на нестачу власного оборотного капіталу, так і нестачу робочого капіталу у фінансуванні активів, тобто на недостатню фінансову стійкість. Але динаміка коефіцієнтів маневреності є позитивною, що вказує на зростання гнучкості підприємства у використанні постійних джерел фінансування.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами зріс на 0,8268, а коефіцієнт покриття запасів робочим капіталом є більшим за нормативні значення та зріс на 1,7327. Позитивна динаміка коефіцієнтів покриття запасів вказує на зростання стійкості їх фінансування, тобто збільшення постійних джерел їх покриття.

Отже, підприємство має недостатній рівень стійкості фінансування активів щодо покриття оборотних активів, але протягом звітного періоду спостерігається позитивна динаміка показників. Для покращення стійкості фінансування підприємства, необхідно збільшувати частку довгострокових пасивів у фінансуванні поточних потреб, а також прискорювати оборотність запасів з метою скорочення їх залишку.

Отже, фінансовий стан ТДВ «Яготинський маслозавод» можна в цілому вважати задовільним. Аналіз майнового стану підприємства свідчить про збільшення придатності основних засобів та покращення техніко-технологічного стану устаткування. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства підтвердив ліквідність та платоспроможність підприємства. ТДВ «Яготинський маслозавод» є досить незалежним, нарощує можливість відповідати по найбільш терміновим зобов'язанням, має достатньо активів для погашення поточних зобов'язань, стає більш фінансово стійким. Аналіз ділової активності підприємства показав, що попит на продукцію підприємства та дохід від її реалізації зростає. Підприємство досить ефективно використовує свої активи, але має проблеми з управлінням дебіторської заборгованості яка має стрімку динаміку до зростання.

Показники фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» свідчать

про забезпеченість власним капіталом підприємства. Обсяг власного капіталу з року в рік зростає, що означає підвищення фінансової незалежності підприємства. Обсяг коштів, якими воно володіє, стає більшим і, відповідно, залежність від стороннього фінансування знижується. Обсяг чистого оборотного капіталу має позитивну тенденцію, що свідчить про здатність підприємства погасити поточні зобов'язання і в той самий час має резерви для розширення своєї діяльності.

2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ТДВ «Яготинський маслозавод»

Основним фінансовим результатом діяльності товариства є його прибуток або збиток. Окрім того, здійснюючи аналіз фінансових результатів підприємства слід враховувати чистий дохід від реалізації продукції, валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування.

Фінансові звіти підприємств є дещо інформаційно обмеженими. Так, у звітах про фінансові результати відображаються такі основні показники:

- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- валовий прибуток;
- фінансовий результат до оподаткування;
- чистий прибуток [24].

Валовий прибуток підприємства визначається як чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за виключенням собівартості від реалізації.

Фінансовий результат від операційної діяльності – валовий прибуток за мінусом адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат.

Фінансовий результат до оподаткування визначається відніманням від фінансового результату від операційної діяльності фінансових витрат, втрат від участі в капіталі та інших витрат та додаванням доходів від участі в капіталі та

інших фінансових доходів

Чистий фінансовий результат – фінансовий результат до оподаткування за мінусом податку на прибуток [25].

Так, слід порівняти фінансові результати діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» у динаміці останніх років, розглянувши процес формування чистого прибутку (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Динаміка показників, що визначають обсяг чистого прибутку

Показник	Роки			2017/2016		2018/2017	
	2016	2017	2018	Абсолютна зміна (тис. грн)	Темп зміни, %	Абсолютна зміна (тис. грн)	Темп зміни, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	202468 4	270613	3201672	-1754071	13,37	2931059	1183,12
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	152183 1	2052854	2342351	531023	134,89	289497	114,10
Валовий прибуток	354651 5	4758957	859321	1212442	134,19	-3899636	18,06
Інші операційні доходи	4568	3220	5034	-1348	70,49	1814	156,34
Адміністративні витрати	18457	22668	26531	4211	122,82	3863	117,04
Витрати на збут	268928	363425	446501	94497	135,14	83076	122,86
Інші операційні витрати	13132	10940	23454	-2192	83,31	12514	214,39
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток/збиток)	739811 5	9918167	367869	2520052	134,06	-9550298	3,71
Інші фінансові доходи	4289	3382	5477	-907	78,85	2095	161,95
Інші доходи	792	619	116	-173	78,16	-503	18,74

Співставлення чинників формування чистого прибутку ТДВ «Яготинський маслозавод» дозволяє зробити наступні висновки:

- зменшення чистого прибутку у 2018 р. у порівнянні до показника 2017 р. на 10227117 тис. грн – темп зміни 2,42% спричинене зменшенням обсягу валового прибутку підприємства на 3899636 тис. грн. з одночасним зменшенням фінансових результатів від операційної діяльності підприємства на 9550298 тис. грн., темп зростання 3,71%;

- зростання чистого прибутку у 2017 р. у порівнянні до показника 2016 р. на 2640856 тис. грн – темп зміни 134% спричинене зростанням загального обсягу доходів підприємства на 681419 тис. грн. з одночасним збільшенням собівартості виробництва підприємства на 531023 тис. грн., темп зростання 135%.

Основними показниками прибутковості діяльності підприємства є показники рентабельності, розраховані в таблиці 2.12.

Слід відзначити, що динаміка показників рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод» досить позитивна. Так, за показниками рівня рентабельності валового та операційного прибутку у 2018 році спостерігається зростання, що позитивно характеризує діяльність обраного для аналізу підприємства.

Таблиця 2.12

Динаміка приросту показників рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Показник	Роки			Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
Рентабельність валового прибутку, %	24	23	25	-4,17	8,70
Рентабельність операційного прибутку, %	10	9	10	-10,00	11,11
Маржа чистого прибутку, %	2	4	6	100,00	50,00
Рентабельність виробництва, %	14	12	14	-14,29	16,67
Дохідність на акцію, грн/шт.	168	358,5	455	113,39	26,92
Рентабельність активів, %	10	18	17	80,00	-5,56
Рентабельність капіталу, %	29	55	41	89,66	-25,45

Нормативом для показника рентабельності операційного прибутку є значення 5%, тому для ТДВ «Яготинський маслозавод» даний показник вищий,

що свідчить про ефективність управління всіма витратами.

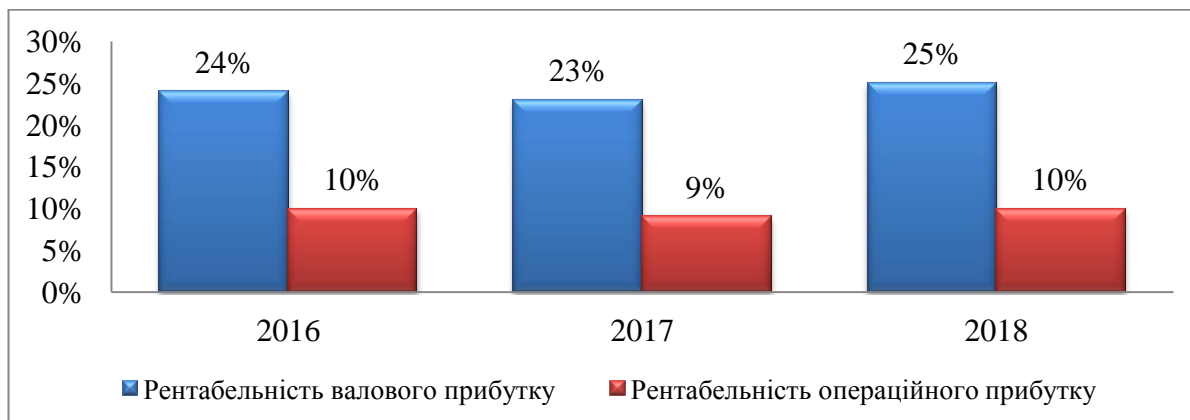

Рис. 2.2. Динаміка показників рентабельності валового і чистого прибутку ТДВ «Яготинський маслозавод»

Дохідність акцій, що розраховується шляхом ділення чистого прибутку на загальну кількість акцій, для ТДВ «Яготинський маслозавод» також є високою. Так, у 2016 році вона становила 168 грн., у 2017 році – 358,5 грн., а у 2018 році – 455 грн. Таким чином, в аналізованому періоді 2016 – 2018 р. дохідність акцій підприємства зростає, що говорить про зміцнення його позицій на ринку та ефективності ведення господарської діяльності (рис. 2.3).

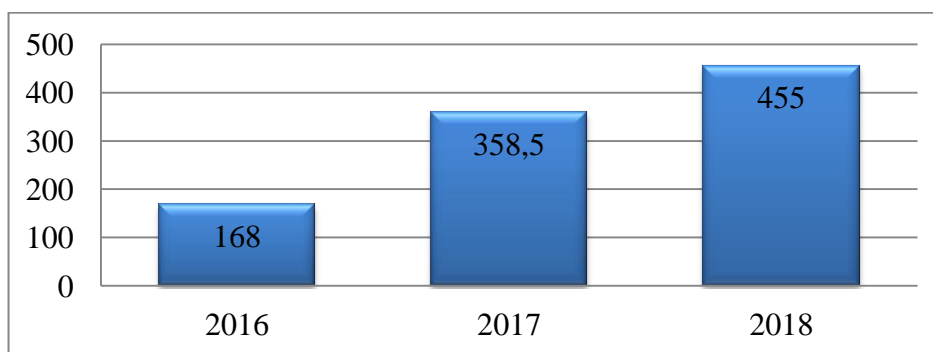

Рис. 2.3. Динаміка показника дохідності на одну акцію ТДВ «Яготинський маслозавод», (грн/шт.)

Рентабельність капіталу є найбільш важливим показником для власників (акціонерів, учасників), адже дозволяє визначити зростання їх добробуту за аналізований період. Тенденція стабільного зростання коефіцієнта рентабельності власного капіталу означає підвищення здатності підприємства генерувати прибуток власникам. Проте зниження власного капіталу (яке може бути викликаним, наприклад, викупом акцій) приводить до збільшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Високий рівень боргу також

викликає збільшення показника, адже це означає, що компанія використовує кредитний капітал замість власного як джерело фінансування [26, с. 91].

Рентабельність виробництва є досить високою – у 2018 році складає 14%, отже, собівартість продукції значною мірою покривається за рахунок прибутку від операційної діяльності. Для ТДВ «Яготинський маслозавод» зростання даного показника спостерігається як за рахунок зростання обсягу чистого прибутку, так і за рахунок зростання власного капіталу, що позитивно характеризує діяльність підприємства та процес управління капіталом (рис. 2.4).

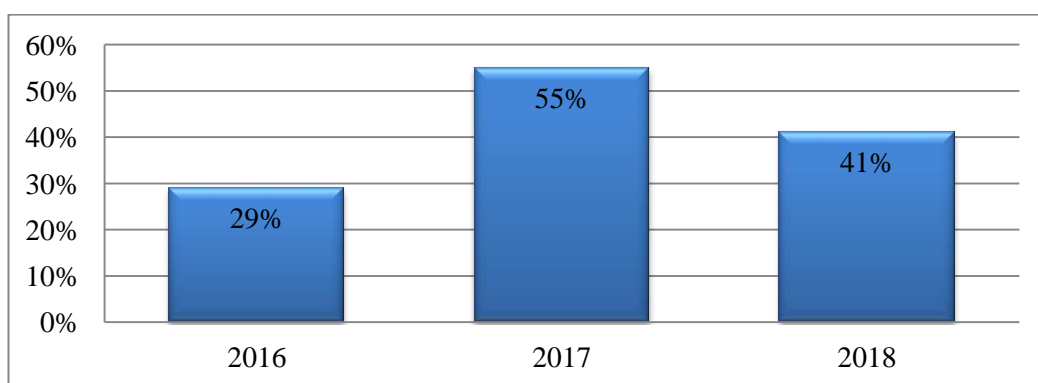

Рис. 2.4. Динаміка рентабельності капіталу ТДВ «Яготинський маслозавод»

Отже, аналіз показників рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод» показав, що процес управління формуванням прибутку на підприємстві відбувається досить ефективно. Для подальшого ефективного функціонування слід удосконалювати внутрішні та зовнішні фактори діяльності підприємства. Наприклад, удосконалення внутрішніх факторів може відбуватися за рахунок проведення модернізації та реконструкції матеріально-технічної бази підприємства або покращення інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень, удосконалення зовнішніх факторів слід проводити через організацію ефективної реклами для нових видів товарів або через підвищення цін на продукцію та послуги відповідно до рівня інфляції у країні.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Світовий досвід управління ефективністю використання фінансових ресурсів підприємства

Нестача фінансових ресурсів впливає на виробничо-господарську діяльність підприємств, сприяє появі і зростанню боргів перед іншими господарюючими суб'єктами (невиконані контракти), державою (податкова заборгованість), співробітниками (заробітна плата). Це зменшує фінансування подальшого розвитку підприємств, знижує надходження податкових платежів до держави. У цих умовах важливе значення для бізнесу набуває формування достатніх фінансових ресурсів підприємства та вдосконалення механізмів управління ними.

Для розробки пропозицій щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами, важливим є вивчення передового зарубіжного досвіду у формуванні та використанні фінансових ресурсів підприємства [27, с. 130]. Дослідимо міжнародну практику управління ефективністю використання фінансових ресурсів підприємства та перспективи використання її українськими суб'єктами господарювання.

У практиці зарубіжних компаній найчастіше застосовується модель Дюпона, яка становить чітко детерміновану факторну залежність основних компонентів фінансової звітності підприємства [28, с. 432].

Згідно із моделлю Дюпона, на рентабельність власного капіталу впливають рентабельність продажу, оборотність активів, показник фінансового важеля. Значущість виділених факторів пояснюється тим, що вони узагальнюють усі сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, його статичну та динамічну, бухгалтерську звітність. Перший фактор узагальнює

звіт про фінансові результати підприємства, другий – актив балансу, третій – пасив балансу [28, с. 432].

Також значного поширення зазнала об'єктивно орієнтована система інтегрального аналізу використання капіталу підприємства, запропонована фірмою «Модернсофт». Основою цієї концепції є представлення моделі формування рівня рентабельності власного капіталу підприємства у вигляді сукупності взаємодіючих фінансових блоків, які моделюють «класи» елементів, що безпосередньо формують цей показник. Користувач сам визначає систему таких блоків залежно від специфіки господарської діяльності підприємства [2].

Такі російські вчені, як А. Н. Гаврилова та А. А. Попов [28, с. 435], пропонують використовувати підхід ланцюгових підстановок. Він використовується в усіх типах детермінованих моделей для розрахунку впливу факторів. Такий підхід дає змогу виявити вплив окремих факторів на зміну величини результативного показника шляхом поступової заміни базисної величини кожного факторного показника в обсязі результативного показника на фактичну у звітному періоді. Використання зазначеного методу дає змогу виявити, зміна якого із факторів найбільше вплинула на зниження результативного показника. Цей метод дозволяє керівництву підприємства виявити проблемні місця своєї діяльності та сконцентрувати на них свою увагу.

Зарубіжний вчений Дж. Ван Хорн у своїй роботі «Основи управління фінансами» [29] пропонує оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів за допомогою моделі SGR (Sustainable Growth Rate). З цієї моделі випливає, що темпи нарощування економічного потенціалу підприємства залежать від двох факторів: рентабельності власного капіталу та коефіцієнта реінвестування прибутку. При цьому, потрібно зважати на те, що показник рентабельності власного капіталу, своєю чергою, залежить від показників рентабельності продажу, оборотності активів та фінансового важеля [29].

Модель SGR є чітко детермінованою факторною моделлю, яка встановлює залежність між темпом приросту економічного потенціалу підприємства, що виявляється у зростанні обсягу виробництва, і основними

факторами, які його визначають. Ці фактори дають змогу надати комплексну характеристику виробничої, фінансової діяльності, становища підприємства на ринку, взаємовідносин власників та керівників підприємства.

Найбільшого поширення серед компаній США отримала система SWOT-аналізу. Сутність цього методу полягає в дослідженні характеру сильних і слабких сторін підприємства відносно можливостей використання його капіталу, а також позитивного чи негативного впливу окремих зовнішніх та внутрішніх факторів на умови його використання [2].

SWOT-аналіз підприємства включає: аналіз макро- і мікросередовищ підприємства; формування переліку сильних і слабких сторін, а також можливостей та загроз стосовно специфіки конкретного підприємства; кількісну оцінку сильних і слабких сторін, можливостей і загроз підприємства; визначення значущості кожного; розрахунок інтегральної оцінки SWOT-аналізу; установлення взаємозв'язків між сильними і слабкими сторонами з метою виявлення пріоритетних напрямів [30, с. 85].

Однак зазначені методи не є універсальними. Тому необхідно оцінювати раціональність застосування того чи іншого методу на конкретному підприємстві залежно від його особливостей. Для спрощення проблеми вибору розглянемо переваги та недоліки кожного з зазначених підходів (табл. 3.1).

Як видно із таблиці, кожен із наведених підходів до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів має як переваги, так і недоліки. Підходи, запропоновані зарубіжними вченими, дають можливість зробити інтегральний аналіз, тобто врахувати усі можливі фактори і, як наслідок, підвищують достовірність і точність результатів.

Проте для підвищення ефективності використання зазначені підходи необхідно скоригувати відповідно до особливостей функціонування українських підприємств.

Переваги та недоліки зарубіжних підходів до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві [31, с. 113].

Назва підходу	Переваги	Недоліки
Модель Дюпона	Швидкість оцінки; дає можливість оцінити фінансову діяльність у цілому, виявляє способи підвищення норми прибутку	Приблизність результатів; має галузеву специфіку; необхідність використання в поєднанні з іншими методами
Система «Модернсофт»	Інтегральність аналізу; точність результатів; можливість доповнення та налагодження	Необхідність відповідного програмного забезпечення; необхідність досвіду підбору показників
Підхід ланцюгових підстановок	Дає можливість виявити слабкі сторони підприємства, використовується для усіх типів детермінованих факторних моделей	Необхідність використання в поєднанні з іншими методами; необхідність досвіду підбору результативного показника
Модель SGR	Дає змогу зробити комплексну й узагальнену оцінку; виявлення напрямків покращення ситуації	Обмеженість факторів впливу; неточність оцінки
Система SWOT-аналізу	Дає змогу зробити комплексну оцінку впливу факторів; виявити слабкі та сильні сторони підприємства	Не дає змоги оцінити вплив факторів у кількісному виразі

Таким чином, для підвищення якості оцінки ефективності використання фінансових ресурсів необхідно використовувати комплекс методів. Вибір методів, що необхідно включити до даного комплексу, кожне підприємство повинно здійснювати індивідуально залежно від стадії життєвого циклу підприємства, його стратегічних планів та тактичних цілей.

Вивчення зарубіжного досвіду управління фінансовими ресурсами підприємства, зокрема французьких, німецьких та англійських компаній, дає підстави виділити чотири основні чинники впливу на формування структури капіталу суб'єктів господарювання (табл. 3.2) [27, с. 131].

Чинники впливу на управління фінансовими ресурсами

Чинники впливу	Характеристика чинників
Ризиковість	Ризиковість - є невід'ємною характеристикою операцій фірми, якщо та не використовує боргове зобов'язання. Чим більший ризик бізнесу, тим нижчий її коефіцієнт оптимального боргового зобов'язання.
Фінансова гнучкість	Фінансові директори корпорації знають, що постійне надходження коштів необхідне для стабільних операцій, які є життєво важливими для досягнення успішного кінцевого результату. Вони також знають, що коли грошей в економіці не достатньо, чи коли фірма зазнає практичних труднощів в операціях, кредитори капіталу надають перевагу забезпеченню боргів компаніям з надійними балансовими звітами. Таким чином, потенційна майбутня потреба коштів і наслідки їх нестачі мають найбільший вплив на базову структуру капіталу - чим більша ймовірна майбутня потреба в капіталі і чим менші наслідки нестачі капіталу, тим надійнішим має бути балансовий звіт.
Податкова ситуація	Основною причиною для використання боргового зобов'язання є скорочення витрат на його утримання, яке знижує ефективну вартість боргового зобов'язання. Однак, якщо більша частина доходу її підпадає під податки або для нього можна застосувати податкові пільги, тоді коефіцієнт податку фірми буде низьким. В іншому випадку боргове зобов'язання не буде виступати як перевага, якщо воно могло бути для фірми з більш високим ефективним податковим коефіцієнтом.
Управлінський консерватизм	Деякі менеджери агресивніші, ніж інші. Звідси деякі фірми більш схильні використовувати боргове зобов'язання в намаганні прискорити одержання прибутків. Цей фактор не впливає на оптимальну або на ціномаксимізуючу структуру капіталу, однак, впливає на його базову структуру.

Ці положення значною мірою визначають базову структуру капіталу, однак, поточні умови його застосування можуть спричинити неспівпадання фактичної структури капіталу з базовою. Отже, фірма, чий товарний збут стабільний, може брати значніше боргове зобов'язання та нести вищі фіксовані витрати, ніж компанія із нестабільним збутом.

Фірми зарубіжних країн, приміром, Англії, чії активи співпадають (підходять) за безпекою кредитів, мають тенденцію використовувати боргове зобов'язання досить інтенсивно. Активи, які можуть бути використані у бізнесі, дають добре додаткове забезпечення, в той час як вузько цільові активи його не дають. Таким чином, високорозвинені компанії є, звичайно, кредитоздатнішими і значною мірою використовують кредит, тоді як компанії, що включені в технологічні дослідження, використовують боргове зобов'язання меншою мірою.

Часто спостерігається, що фірми із дуже невеликими коефіцієнтами обігу використовують відносно невелике боргове зобов'язання. Хоча теоретично обґрунтування цього факту немає, одне практичне пояснення існує. Полягає воно в тому, що високо прибуткові фірми, такі як Intel, Microsoft, Coca-Cola не потребують такого великого фінансування боргового зобов'язання. Їх високі коефіцієнти обігу дають змогу їм здійснювати найбільше з необхідних їм фінансувань за рахунок збереженого прибутку [27, с. 131].

Відсотковий прибуток являє собою витрати і відрахування, які є найціннішими для фірми із високими податковими коефіцієнтами. Отже, чим вищий корпоративний податковий коефіцієнт фірми, тим більша перевага боргового зобов'язання.

Порівняно з акцією вплив боргового зобов'язання на стан менеджменту може докорінно змінювати структуру капіталу. Якщо менеджер має в цей час контроль над голосуванням (більше 50% акцій), але не знаходить можливостей, щоб скуповувати їх далі, він може вибрати боргове зобов'язання для нових фінансувань. З іншого боку, менеджер може вирішити використати маржу, якщо фінансова ситуація фірми є настільки слабкою, що використання боргового зобов'язання могло б піддати її серйозному ризику його невиконання, тому що, якщо фірма потрапляє в скрутне становище, менеджери змушені будуть залишити свої робочі місця.

Однак, коли використовується занадто мале боргове зобов'язання, посилюється ризик поглинання фірми. Керівництво її поставлене в ситуацію, в якій можливе використання або боргового зобов'язання, або маржі, тому що тип капіталу, який найбільше захищає фірму, буде змінюватись від ситуації до ситуації. В іншому випадку, якщо менеджмент є зовсім ненадійним, необхідні істотні зміни в керуванні фірмою. Поки що ніхто не може довести, що яка-небудь структура капіталу веде до вищих цін акцій, ніж інша, менеджер може мати свою особисту думку про структуру капіталу. Деякі види менеджменту мають тенденцію бути консервативнішими, ніж інші, тобто, використовувати менше боргове зобов'язання, ніж середня фірма в своїй індустрії. Водночас

агресивні види менеджменту використовують більше боргове зобов'язання з метою збільшення прибутку. В більшості випадків корпорація обговорює свою структуру капіталу із кредиторами та оціночними агентствами і прислухаються до їх порад. Також, обставини ринку акцій та облігацій відчують і довго- і короткострокові зміни, які можуть суттєво вплинути на оптимальну структуру капіталу фірми. Внутрішня структура фірми може також мати відношення до базової структури капіталу.

Таким чином, при формуванні фінансових ресурсів зарубіжні фірми створюють оптимальну структуру капіталу, яка являє собою поєднання боргового зобов'язання і маржі, яка максимізує ціну акції фірми. У будь-який момент менеджер фірми має особливу базову структуру капіталу – ймовірно оптимальну структуру, хоча ця ціль може змінюватись з часом.

У вітчизняній практиці проблеми формування оптимальної структури капіталу пов'язані із впливом таких несприятливих факторів, як низький рівень кваліфікації фінансового менеджменту, надзвичайно ризикова політика формування активів та пасивів підприємств, труднощі із залученням зовнішніх джерел фінансування, дефіцит внутрішніх джерел фінансування, високий рівень кредиторської заборгованості в структурі джерел фінансування. Поліпшення даної ситуації можливе за умови розширення можливостей для українських суб'єктів господарювання отримання кредитів за рахунок зниження вартості банківських кредитів і спрощення процедури їх отримання, та покращення фінансово-економічного стану підприємств, яке має супроводжуватися державною підтримкою розвитку підприємницької діяльності через надання різного роду пільг і гарантій, а також створення фінансової інфраструктури для такого розвитку.

Що стосується внутрішніх заходів на підприємстві, які сприятимуть підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами, то можна виділити розробку якісно нових підходів до організації роботи фінансових служб саме у сфері фінансування; сконцентрованість фінансових служб на пошуку можливих внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування інвестиційних

проектів, операційної діяльності та способів їх найбільш «сприятливого» залучення;

Водночас, найвагомим заходом, який всебічно впливає на формування системи цільових показників ефективності використання фінансових ресурсів є планування. Для ефективного використання фінансових ресурсів слід займатися плануванням. В Україні, як і в інших країнах СНД, планування почали активно замінювати прогнозуванням, тобто встановлювати показники-орієнтири, необов'язкові для виконання. Поряд з процесом прогнозування застосовується індикативне планування, тобто система необов'язкових для підприємства в ринкових умовах рекомендацій, а

також скоординованих і взаємозв'язаних засобів непрямого впливу: норм і нормативів, податків і податкових пільг, бюджетних асигнувань і дотацій, кредитів і кредитних пільг, цін, квот, ліцензій, цінних паперів тощо.

Світовий досвід розвинених країн підтверджує тезу про те, що планування можна замінити прогнозуванням лише в умовах країни, в якій успішно функціонує економіка і загальний економічний стан стабільний. Якщо економіка в кризі, з якої необхідно вийти, то одним із головних шляхів є застосування планування. Це підтверджує досвід розвинутих країн Латинської Америки, Південної Кореї, Тайланду, Тайваню та інших. Зарубіжні економісти вважають, що розробка як короткострокових, так і довгострокових планів є одним із умов ефективної діяльності підприємств. Так, наприклад, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедуорі стверджують: «один із найбільш важливих уроків японського успіху у тому, що неможливо добитися високої продуктивності праці при спонтанній, імпульсивній реакції на будь-які проблеми, що виникають. Керівництво повинно забезпечувати продуктивність за допомогою планування...» і далі «...необхідність обліку довгострокової перспективи пронизує весь процес планування зверху до низу. Перспективні довготермінові стратегічні плани необхідно всесторонн підкріплювати короткостроковими планами...» [32, с. 16].

Інші автори, наприклад, С. Паркінсон і М. Рустомджи, наголошують на тому, що: «якщо у організації немає плану чи бюджету для всього, що вона робить, то результатами будуть фінансові втрати і безлад... щоб ми не робили, завжди потрібно спочатку скласти план, потім подивитись наскільки результати відповідають плану» [32, с. 17]. Фінансове планування є процесом розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників по забезпеченню розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищенню ефективності його фінансової діяльності в майбутньому періоді.

Э. Хелферт відзначає, що за допомогою планування фінансів менеджер визначає, якою стане в майбутньому діяльність підприємства залежно від очікуваного економічного, конкурентного, технічного і правового середовища. Розробка фінансового плану пов'язана з визначенням витрат на продукцію, що реалізовується, виручки від реалізації, грошових накопичень, амортизації, обсягу і джерел фінансування, намічених на планований період інвестицій, потреби в оборотних коштах і джерелах її покриття, розподілі і використанні прибутків, взаємин з бюджетом, банками [32, с. 18].

Досвід роботи підприємств Франції, Німеччини та Великої Британії свідчить, що найбільш ефективно використання фінансових ресурсів відбувається там, де організований чіткий облік і постійний контроль не в кінці року, а систематично протягом року за їх використанням. Без налагодження належним чином кількісного обліку економічні показники втрачають свою об'єктивну основу та економічне значення, перестають бути важелями управління. Контроль лише за річними даними недостатній, несвоєчасний і мало ефективний, оскільки не дає можливості виправити помилки, які мали місце протягом року.

Отже, фірми зарубіжних країн, таких як: Франція, Німеччина та Велика Британія використовують різні способи поліпшення управління фінансовими ресурсами. Щодо формування фінансових ресурсів, то за кордоном притримуються принципу, що фірмам, які розвиваються потрібен капітал, який можна отримати за рахунок боргового зобов'язання. Одним із найважливіших

його переваг є те, що його власники отримують дохід, відсоток, який і допоможе розвиватися фірмі в майбутньому. Найвагомим заходом, який допоможе ефективно використовувати фінансові ресурси, є планування, чіткий облік та постійний контроль. Ці способи, на нашу думку, є доцільними для використання в Україні.

3.2. Фінансове планування як напрям підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Діяльність підприємства в ринкових умовах визначається його здатністю отримувати достатній прибуток. Саме тому вся діяльність підприємства спрямована на забезпечення зростання прибутку або дотримання його обсягу на певному рівні.

Можливості збільшення сум прибутку та рентабельності залежать передусім від напрямів господарювання підприємства. З метою успішної діяльності кожне підприємство має прагнути до підвищення її ефективності на основі раціонального використання ресурсного потенціалу, збільшення прибутковості виробництва, поліпшення якості реалізованої продукції [33, с. 75].

Для складання прогнозу фінансового стану ТДВ «Яготинський маслозавод» та подальшого забезпечення стійкого темпу економічного розвитку, необхідно для початку здійснити планування доходів підприємства (табл. 3.3) та елементів операційних витрат, які включають в себе: матеріальні затрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизацію та інші операційні витрати (табл. 3.4).

Дані таблиці 3.3 показують, що чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в плановому періоді постійно зростатиме з 2024684 тис. грн у 2017 (базовому) році до 9642060 тис. грн у 2020 (плановому) році, тобто чистий дохід може зрости на 7617376 тис. грн.

Таблиця 3.3

Планові доходи ТДВ «Яготинський маслозавод» на 2019-2020 р.

Показник	2017	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення, тис. грн.			
					2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2017
					6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2024684	3047857	5137817	9642060	1023173	2089960	4504243	7617376
Валовий: прибуток	502853	827063	1513891	3280115	324210	686828	1766224	2777262
Інші операційні доходи	4568	2549	1898	1101	-2019	-651	-797	-3467
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	206904	339065	593173	1308208	132161	254108	715035	1101304
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	158059	430321	2505356	27463589	272262	2075035	24958233	27305530
Чистий фінансовий результат: прибуток	129631	403576	2401213	30451288	273945	1997637	28050076	30321657

У плановому періоді передбачається зростання валового прибутку на 2777262 тис. грн. У 2017 році показник становив 502853 тис. грн, а у 2020 році він може збільшитися до 3280115 тис. грн.

Заплановано скорочення інших операційних доходів на 3467 тис. грн. Так, у 2017 році цей показник становив 4568 тис. грн, а у 2020 році за планом становитиме 1101 тис. грн.

Прибуток як фінансовий результат від операційної діяльності матиме тенденцію до зростання. За планом показник може зрости на 1101304 тис. грн. Якщо у 2017 році показник становив 206904 тис. грн., то у 2020 році може становити вже 1308208 тис. грн.

Щодо фінансового результату до оподаткування, то прибуток планово також зросте на 27305530 тис. грн. У 2017 році цей показник становив 158059 тис. грн., а у 2020 році може становити 27463589 тис. грн.

У плановому періоді передбачається також зростання чистого фінансового результату – прибутку – на 30321657 тис. грн. У 2020 році показник може становити 30451288 тис. грн, в той час як у 2017 році він становив 129631 тис. грн.

Отже, із викладеного вище випливає висновок, що у плановому періоді (2019 – 2020 р.) всі показники доходів, окрім інших операційних доходів, на ТДВ «Яготинський маслозавод» зростатимуть, що є дуже позитивним моментом щодо результатів діяльності підприємства.

Аналіз даних в таблиці 3.4 засвідчив, що всі проаналізовані елементи, за винятком відрахувань на соціальні заходи, в плановому періоді зростатимуть.

Матеріальні затрати в плановому періоді зростуть на 6167888 тис. грн. У 2017 році їх значення становило 1409205 тис. грн., а у плановому 2020 році вони зростуть до 7577093 тис. грн.

У 2017 році витрати на оплату праці становили 61650 тис. грн., а у 2020 році вже 109685 тис. грн. Значення показника зросте на 48035 тис. грн.

Відрахування на соціальні заходи мають тенденцію до скорочення.

Таблиця 3.4

Планові елементи операційних витрат ТДВ «Яготинський маслозавод» на 2019 р.

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис. грн..			
					2017/	2018/	2019/	2019/
					2016	2017	2018	2016
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Матеріальні затрати	1409205	2187093	3849397	7577093	777888	1662304	3727696	6167888
Витрати на оплату праці	61650	70480	85312	109685	8830	14832	24373	48035
Відрахування на соціальні заходи	13480	11783	10053	7576	-1697	-1730	-2477	-5904
Амортизація	26299	28281	29318	29959	1982	1037	641	3660
Інші операційні витрати	253166	379425	718600	1488483	126259	339176	769882	1235317
Разом	1763800	2637229	4495780	8446674	873429	1858551	3950893	6682874

У 2017 році зазначений показник становив 13480 тис. грн., а у 2020 році може становити 7576 тис. грн., тобто заплановано скорочення витрат в плановому періоді на 5904 тис. грн.

Амортизація зростатиме на 3660 тис. грн. У 2017 році показник становив 26299 тис. грн., а у 2020 році становитиме 29959 тис. грн. Інші операційні витрати зростуть на 1235317 тис. грн. У 2017 році показник становив 253166 тис. грн., а у 2020 році може становити 1488483 тис. грн.

Загальна сума витрат зросте з 1763800 тис. грн. у 2017 році до 8446674 тис. грн у 2020 (плановому) році. Витрати зростуть найбільше за рахунок збільшення матеріальних затрат, інших операційних витрат та витрат на оплату праці у плановому періоді (2019 – 2020 р.). З цього випливає, що підприємству необхідно зменшувати свої витрати протягом наступних років для покращення свого фінансового стану.

Таким чином, для того щоб підприємство було прибутковим, воно повинне найбільш повно використовувати ресурси, що знаходяться в його розпорядженні. Збільшення обсягів випуску продукції знижує витрати на одиницю продукції, отже, знижується собівартість, що в остаточному підсумку веде до збільшення прибутку від реалізації продукції. Водночас, додаткове виробництво рентабельної продукції продукує додатковий прибуток.

3.3. Вплив фінансового планування на результати діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод»

Одним із головних вартісних показників ефективності виробництва є рентабельність, яка характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва [33, с. 76].

Розрахуємо планові показники рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод» на 2 роки з метою визначення ефективності діяльності підприємства протягом аналізованого періоду (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Планові показники рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод» на 2019 – 2020 р.

Показник	2017	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення			
					2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Витратні показники рентабельності								
Рентабельність продукції за валовим прибутком	33,04	36,63	39,86	45,67	3,59	3,24	5,80	12,63
Рентабельність операційної діяльності	11,73	12,85	13,22	15,14	1,12	0,36	1,92	3,41
Рентабельність звичайної (господарської) діяльності	9,09	14,87	38,25	124,55	5,78	23,38	86,29	115,46
2. Доходні показники рентабельності								
Валова рентабельність продажу	24,84	26,89	28,70	31,84	2,05	1,81	3,14	7,00
Операційна маржа	10,22	11,09	11,47	13,10	0,87	0,38	1,62	2,88
Чиста рентабельність продажу	6,4	12,10	33,30	128,97	5,70	21,20	95,66	122,57
3. Ресурсні показники рентабельності								
Рентабельність активів	18,42	40,72	150,38	878,15	22,30	109,65	727,78	859,73
Рентабельність власного капіталу	54,81	110,34	333,07	1522,40	55,53	222,73	1189,33	1467,59
Рентабельність оборотних активів	24,87	46,58	141,79	624,22	21,71	95,21	482,43	599,35
Рентабельність виробництва	113,42	187,23	322,62	667,95	73,81	135,39	345,33	554,53
Рентабельність інвестованого капіталу	29,23	43,99	110,57	392,33	14,76	66,58	281,76	363,10

З табл. 3.5 випливає, що всі показники рентабельності протягом усього планового періоду (2019 – 2020 років) матимуть тенденцію до зростання і це є позитивним явищем для підприємства.

Показник рентабельності продукції за планом зросте на 12,63. Це означає, що у 2020 році планується отримати 45,67 грн валового прибутку на 1 грн собівартості реалізованої продукції. Рентабельність операційної діяльності показує, що у 2017 році було отримано 11,73 грн. прибутку від операційної діяльності на 1 грн. операційних витрат, а у 2020 році заплановано отримати 15,14 грн. Щодо рентабельності звичайної діяльності, то спостерігаємо, що у 2017 році було отримано 9,09 грн прибутку від господарської діяльності на 1 грн звичайних витрат, а у 2020 році заплановано отримати 124,55 грн.

Позитивне значення операційної маржі та її зростання в плановому періоді (2019 – 2020 р.) свідчить про підвищення результативності основної діяльності підприємства і може інформувати інвестора про сприятливі перспективи діяльності підприємства. Зростання рентабельності активів протягом планового періоду говорить про можливе підвищення рівня прибутковості підприємства від використання загального капіталу. Позитивний ріст показників рентабельності оборотних коштів і виробництва протягом 2019 – 2020 років свідчить про ефективне використання оборотних коштів в майбутньому.

Рентабельність інвестованого капіталу в плановому періоді підтверджує, що ТДВ «Яготинський маслозавод» і надалі має бути конкурентоспроможним підприємством.

Для успішного виживання і функціонування підприємства в ринковому середовищі, підвищення якості і конкурентоспроможності його продукції, виникає потреба у вчасному передбаченні труднощів, з якими підприємство може стикатися у майбутньому, і нові можливості, які для нього можуть відкритися. Тобто підприємствам необхідно визначати пріоритетні напрямки розвитку, розробляти бізнес-плани, пристосовуватися до змін зовнішнього

середовища, використовувати нові технології організації управлінських процесів, змінювати стратегії діяльності, а отже – здійснювати стратегічне управління [34, с. 254].

Одним з основних інструментів стратегічного управління, який дає змогу оцінити комплексно внутрішні та зовнішні чинники, які впливають на розвиток підприємства, є SWOT-аналіз.

SWOT-аналіз – це процес встановлення зв'язків між характерними для підприємства можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами), слабкостями, результати якого в подальшому можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій підприємства. Такий аналіз проводиться з метою дослідження підприємства як господарюючої системи у певному ринковому середовищі [34, с. 256].

З метою проведення SWOT-аналізу діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» визначимо:

- сильні сторони, як переваги бізнесу серед інших господарюючих суб'єктів;
- слабкі сторони, як недоліки бізнесу серед інших господарюючих суб'єктів;
- можливості – чинники зовнішнього середовища, використання яких позитивно сприятиме діяльності підприємства;
- загрози – чинники зовнішнього середовища, які можуть погіршити діяльність підприємства.

Побудуємо таблицю сильних та слабких сторін ТДВ «Яготинський маслозавод» (табл. 3.6)

Таблиця 3.6

Сильні та слабкі сторони, можливості та загрози

ТДВ «Яготинський маслозавод»

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Поява продукції під маркою «Яготинське для дітей»; 2. Підвищення якості праці та мотивації персоналу; 3. Ефективна система управління; 4. Поява нового обладнання; 5. Досвід ведення бізнесу у кризовій ситуації; 6. Висока якість продукції; 7. Гнучка політика цін; 8. Великий асортимент продукції; 9. Конкурентоспроможний товар, який користується масовим попитом; 10. Налагоджена збутова мережа. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення позикового капіталу; 2. Зменшення обігових коштів; 3. Складність росту; 4. Перевиробництво товарів; 5. Недостатньо високий рівень кваліфікації кадрів; 6. Нестійке фінансове становище підприємства; 7. Низька рекламна активність; 8. Слабка маркетингова політика; 9. Стандартні методи просування продукції на різних ринках.
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Поява на рику праці більшої кількості кваліфікованих кадрів; 2. Можлива державна підтримка; 3. Зниження цін постачальників; 4. Пожвавлене залучення споживачів; 5. Широкий асортимент та висока якість продукції будуть сприяти виходу на нові ринки; 6. Використання нових технологій дасть змогу знизити витрати; 7. Приваблення нових клієнтів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зниження платоспроможного попиту; 2. Більш жорстка конкуренція; 3. Перевищення пропозиції над попитом; 4. Вірогідність поглинання сильнішою компанією; 5. Нестача управлінського персоналу ускладнює швидко реагувати в умовах кризи; 6. Неприятлива державна політика, високі розміри податків можуть призвести до негативних наслідків; 7. Високі витрати погіршать конкурентну позицію

Проведений аналіз дає підстави зробити висновки про потенціал розвитку підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод», що полягають в усуненні слабких сторін, вмілому використанні можливостей та врахуванні загроз. З метою залучення нових клієнтів для підприємства можна надати такі рекомендації:

1. Посилити слабкі сторони, а саме: застосувати нові методи просування послуг, знайти нові канали збуту; працівників підприємства відрядити на підвищення кваліфікації.

2. Використовувати можливості: якісніше використовувати можливості встановлення торгового обладнання для залучення нових клієнтів і тим самим усунути з каналів збуту конкуруючі фірми-виробники; залучити висококваліфікований персонал; розширити асортимент та поліпшити якість продукції; заручитися державною підтримкою; знизити ціни постачальників через збільшення обсягу замовлень сировини.

3. Усунути загрози: усунути конкурентний тиск; найняти персонал з прийняття управлінських рішень.

Однак, для аналізу діяльності підприємства в ринкових умовах не достатньо лише визначити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози. Слід також оцінити силу впливу кожної із сторін, можливостей та загроз на діяльність підприємства. Отже, побудуємо таблицю, в якій визначимо пріоритетність подій від одного до п'яти, де п'ять – найбільш вагомий й імовірний чинник діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод» (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

**Пріоритетність сильних та слабких сторін, можливостей та загроз
для ТДВ «Яготинський маслозавод»**

Сильні сторони	5	Досвід ведення бізнесу у кризовій ситуації;
	4	Ефективна система управління;
	3	Підвищення якості праці та мотивації персоналу.
	2	Поява нового обладнання;
	1	Поява продукції «Яготинське для дітей»;
Слабкі сторони	4	Зменшення обігових коштів;
	3	Перевиробництво товарів;
	2	Складність росту;
	1	Збільшення позикового капіталу;
Можливості	4	Поява на рику праці більшої кількості кваліфікованих кадрів;

Продовження табл. 3.7

	3	Можлива державна підтримка;
	2	Зниження цін постачальників;
	1	Пожвавлене залучення споживачів;
Загрози	4	Зниження платоспроможного попиту;
	3	Вірогідність поглинання сильнішою компанією;
	2	Перевищення пропозиції над попитом;
	1	Більш жорстка конкуренція.

Далі на основі визначених сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз складемо матрицю SWOT, яка містить 4 поля (СіМ, СіЗ, СлМ, СлЗ). Дані поля об'єднують зовнішні та внутрішні щодо підприємства фактори і містять таку інформацію [34, с. 270]:

- Поле СіМ – як за допомогою сильних сторін втілити можливості підприємства;
- Поле СіЗ – як за допомогою сильних сторін уникнути загроз;
- Поле СлМ – як за допомогою можливостей уникнути зовнішніх загроз;
- Поле СлЗ – яким може бути найгірший варіант розвитку.

Таблиця 3.8

**Комплексна оцінка можливостей і загроз для ТДВ «Яготинський
маслозавод»**

СіМ (сильні сторони та можливості)	СіЗ (сильні сторони та загрози)
1. За рахунок наявної у підприємства продукції «Яготинське для дітей» збільшити частку українського ринку; 2. За рахунок появи нового обладнання можливе зниження цін постачальників через збільшення обсягу замовлень сировини; 4. Використання високотехнологічного обладнання може дозволити взяти на роботу висококваліфікований персонал; 5. Розробка нової продукції на основі науково-технологічної бази підприємства; 6. Зменшення собівартості продукції за рахунок використання новітніх технологій та розробок; 7. Залучення до роботи кваліфікованого персоналу може стати конкурентною перевагою підприємства; 8. Зростання частки ринку за рахунок гарної репутації.	1. За рахунок розмаїття торгових марок, брендів уникнути зменшення цільової аудиторії; 2. За допомогою великого асортименту продукції зменшити кількість конкурентів на ринку; 3. Використання наукового-дослідного потенціалу підприємства для розробки і впровадження технологій, що зменшать собівартість продукції; 4. Переваги розташування дають змогу зменшити транспортні витрати і знизити собівартість продукції не погіршуючи при цьому її якості; 7. Вхідження у відомий Молочний альянс дало позитивні результати для компанії в очах іноземних інвесторів.

Продовження табл. 3.8

СлМ (слабкі сторони та можливості)	СлЗ (слабкі сторони та загрози)
1. За рахунок впровадження нової маркетингової політики та політики стимулювання збуту зменшити наслідки невикористання елементів по стимулюванню збуту кінцевих споживачів (consumer promotion); 2. Впровадження нової маркетингової політики з включенням до неї системи знижок; 3. За рахунок розробки нової продукції збільшення частки ринку молочних продуктів; 4. Входу до Молочного Альянсу дає можливість перемоги в боротьбі з головними конкурентами; 5. Виготовлення продукції в скляній пляшці може збільшити частку ринку підприємства; 6. Збільшення рентабельності продукції за рахунок зменшення її собівартості.	1. Агресивна і продумана маркетингова політика таких конкурентів як «Гадячсир», «Danone», ТДВ «Житомирський маслозавод», Білоцерківський молочний комбінат, ТОВ «Українська молочна компанія» може посунути підприємство з лідируючих позицій. 2. Нестабільність в Україні в подальшому можуть відлякувати іноземних інвесторів від інвестицій в дане підприємство; 3. Не підтримка державою галузі вітчизняного виробництва молока може призвести до ситуації, коли вся сировина для виготовлення продукції буде закуТДВися за кордоном, що дещо підвищить собівартість продукції і зробить її малодоступною для всіх верств населення.

Проведена комплексна оцінка можливостей і загроз ТДВ «Яготинський маслозавод» дає підстави надати такі рекомендації для успішного розвитку підприємства:

1. Сильні сторони та можливості:

- стратегія концентрованого зростання. Доцільним вважаємо вихід на нові ринки, приміром, розширення частки ринку за кордоном;
- стратегія інтегрованого зростання, а саме зворотної вертикальної інтеграції. Достатньо ефективним буде придбання високотехнологічного обладнання. Подібна політика надасть можливість в майбутньому знизити витрати підприємства.

2. Сильні сторони та загрози:

- стратегія концентрованого зростання. Доцільно розширити асортимент продукції, наприклад, відновити випуск продукції у скляній тарі. Подібний крок дасть змогу збільшити кількість клієнтів, підвищить частку на ринку підприємства, і, як наслідок, підвищити його конкурентоспроможність.
- стратегія інтегрованого зростання, а саме горизонтальної інтеграції. Таким заходом може бути придбання підприємств-конкурентів. Це надасть можливість поліпшити виробничу базу, підвищити потужності підприємства.

3. Слабкі сторони та можливості:

– стратегія концентрованого зростання. ТДВ «Яготинський маслозавод» має більше сильних сторін, ніж слабких, тому ефективними є дії з подальшого посилення його позицій на ринку. До таких заходів можна віднести створення позитивного стійкого іміджу в Україні та за її межами, збільшення кількості клієнтів та інше;

– стратегія скорочення витрат також вбачається доцільною, оскільки ціни на сировину та транспортування постійно зростають. Передбачувані витрати потребуватимуть великих фінансових вкладень, тому необхідно скоротити витрати. До прикладу, таке скорочення може стосуватися придбання високотехнологічного обладнання та пошук постачальників з більш низькими цінами.

4. Слабкі сторони та загрози:

– стратегія диверсифікованого зростання, а саме горизонтальної диверсифікації. ТДВ «Яготинський маслозавод», на нашу думку, необхідно налагодити роботу з виробництва нової продукції;

– стратегія центрованої диверсифікації. ТДВ «Яготинський маслозавод» може випускати нову продукцію на базі існуючої, приміром, молоко в скляній тарі. Такі дії приведуть до збільшення збільшити частки підприємства на ринку та підвищення його конкурентоспроможності.

ВИСНОВКИ

На основі обґрунтування теоретичних засад щодо формування фінансових ресурсів підприємства, а також практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання, наданих в дипломній роботі, можна сформулювати наступні висновки:

1. Розкрито сутність фінансових ресурсів підприємства. Необхідність ефективного розвитку фінансово-господарської діяльності зумовлює розмір, склад та структуру фінансових ресурсів суб'єктів господарювання. У свою чергу, від величини фінансових ресурсів залежить фінансування процесу розширеного відтворення, виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками, страховими й іншими організаціями та соціально-економічний розвиток підприємства загалом. Достатня наявність фінансових ресурсів, ефективне їх використання визначають фінансовий добробут підприємства: платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість.

2. Визначено джерела формування фінансових ресурсів. Ураховуючи важливість класифікації фінансових ресурсів, для управління їх формування та використання запропонована класифікація фінансових ресурсів підприємства дозволить вибрати правильне співвідношення між власними і позиковими ресурсами, яке сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства, а також створить дієвий механізм управління.

3. Досліджено методичні підходи до оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Велике значення фінансових ресурсів для функціонування підприємства зумовлює необхідність у своєчасному та якісному аналізі джерел формування активів підприємства. На основі систематизації наявних науково-методичних підходів запропонована структурно-логічна схема аналізу фінансових ресурсів, яка передбачає виконання низки послідовних взаємопов'язаних етапів та через поліпшення рівня виконання аналізу на підприємстві дає змогу підвищити ефективність

формування і використання фінансових ресурсів, що, своєю чергою, сприятиме досягненню стратегічних цілей розвитку суб'єкта господарювання.

4. Надано загальну характеристику фінансово-господарської діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод». Аналіз показав зростання обсягів активів підприємства на 257324 тис. грн. – темп зростання 136,57% у 2017 р. та 256993 тис. грн. – темп зростання 126,74% за 2018р. Також, спостерігається зростання обсягів як необоротних, так і оборотних активів. Позитивною тенденцією динаміки активів підприємстві є зменшення обсягу дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом. При цьому також слід відзначити низький обсяг грошових коштів у балансі підприємства.

Проведений аналіз свідчить, що підприємство в значній мірі забезпечення власним капіталом і оборотними засобами. Аналіз показників майнового стану показав, що фондівдача демонструє динаміку до зростання, а показник фондомісткості навпаки зменшується, що говорить про ефективність управління основними засобами. Коефіцієнт оборотності основних засобів також зростає за період 2016 – 2018 р., що свідчить про зростання чистого доходу від реалізації продукції та ефективного використання виробничих потужностей підприємством.

5. Проведено аналіз фінансового стану ТДВ «Яготинський маслозавод». Фінансовий стан ТДВ «Яготинський маслозавод» можна в цілому вважати задовільним. Аналіз майнового стану підприємства свідчить про збільшення придатності основних засобів та покращення техніко-технологічного стану устаткування. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства підтвердив ліквідність та платоспроможність підприємства. ТДВ «Яготинський маслозавод» є досить незалежним, нарощує можливість відповідати по найбільш терміновим зобов'язанням, має достатньо активів для погашення поточних зобов'язань, стає більш фінансово стійким. Аналіз ділової активності підприємства показав, що попит на продукцію підприємства та дохід від її реалізації зростає. Підприємство досить

ефективно використовує свої активи, але має проблеми з управлінням дебіторської заборгованості яка має стрімку динаміку до зростання.

Показники фінансової стійкості ТДВ «Яготинський маслозавод» свідчать про забезпеченість власним капіталом підприємства. Обсяг власного капіталу з року в рік зростає, що означає підвищення фінансової незалежності підприємства. Обсяг коштів, якими воно володіє, стає більшим і, відповідно, залежність від стороннього фінансування знижується. Обсяг чистого оборотного капіталу має позитивну тенденцію, що свідчить про здатність підприємства погасити поточні зобов'язання і в той самий час має резерви для розширення своєї діяльності.

6. Проведено оцінку ефективності використання фінансових ресурсів ТДВ «Яготинський маслозавод». Спостерігається зменшення чистого прибутку у 2018 р. у порівнянні до показника 2017 р., темп зміни 2,42%, що спричинене зменшенням обсягу валового прибутку підприємства з одночасним зменшенням фінансових результатів від операційної діяльності підприємства. Дохідність акцій в 2016 – 2018 р. підприємства зростає, що говорить про зміцнення його позицій на ринку та ефективності ведення господарської діяльності. Рентабельність виробництва є досить високою – у 2018 році складає 14%, отже, собівартість продукції значною мірою покривається за рахунок прибутку від операційної діяльності. Для ТДВ «Яготинський маслозавод» зростання даного показника спостерігається як за рахунок зростання обсягу чистого прибутку, так і за рахунок зростання власного капіталу, що позитивно характеризує діяльність підприємства та процес управління капіталом. Для подальшого ефективного функціонування слід удосконалювати внутрішні та зовнішні фактори діяльності підприємства.

7. Вивчено світовий досвід управління ефективністю використання фінансових ресурсів підприємства. У практиці зарубіжних компаній найчастіше застосовується модель Дюпона, система «Модернсофт», підхід ланцюгових підстановок, модель SGR, система SWOT-аналізу. Однак

зазначені методи не є універсальними. Тому необхідно оцінювати раціональність застосування того чи іншого методу на конкретному підприємстві залежно від його особливостей.

8. Обґрунтовано необхідність фінансового планування як напряму підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Для прогнозування фінансового стану ТДВ «Яготинський маслозавод» та забезпечення стійких темпів економічного розвитку підприємства, здійснено планування доходів підприємства та елементів операційних витрат. Виявлено, що у плановому періоді (2018 – 2020 р.р.) всі показники доходів, окрім інших операційних доходів, на ТДВ «Яготинський маслозавод» зростатимуть, а це є дуже позитивним моментом для фінансової діяльності підприємства.

9. Оцінено вплив фінансового планування на результати діяльності ТДВ «Яготинський маслозавод». Рентабельність є одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва. Надано прогноз рентабельності ТДВ «Яготинський маслозавод» на 3 роки, з метою визначення ефективності діяльності підприємства протягом аналізованого періоду.

Виявлено, що всі показники рентабельності протягом усього планового періоду (2019 – 2020 р.) матимуть тенденцію до зростання і це є позитивним явищем для підприємства. Позитивне значення операційної маржі та її зростання в плановому періоді свідчить про підвищення результативності основної діяльності підприємства і про сприятливі перспективи діяльності підприємства у майбутньому. Зростання рентабельності активів протягом планового періоду свідчить про можливе підвищення рівня прибутковості підприємства від використання загального капіталу. Позитивний ріст показників рентабельності оборотних коштів і виробництва протягом 2018 – 2020 років засвідчив про ефективне використання оборотних коштів в майбутньому, а рентабельність інвестованого капіталу в плановому періоді –

про те, що ТДВ «Яготинський маслозавод» має перспективи бути конкурентоспроможним підприємством.

Проведено SWOT-аналіз ТДВ «Яготинський маслозавод», який виявив потенціал розвитку підприємства ТДВ «Яготинський маслозавод», використання якого полягає в усуненні слабких сторін, вмілому використанні можливостей та обліку загроз. Дотримання наведених рекомендацій дасть змогу залучити нових клієнтів та підвищити конкурентоздатність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бердар М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу / М. Бердар // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5(83). – С. 133–138.
2. Бланк И. Управление активами: монография. Киев: Ника-Центр, Эльга. – 2000. – 720 с.
3. Василик О.Д. Теорія фінансів: підручник / О.Д. Василик. – К.:НІОС. – 2000. – 416с.
4. Коробов М.Я. Фінансова діяльність підприємства: підручник / Коробов М. Я., Бандурка О. М., Орлов П. І., Петрова К. Я. – К.: Либідь, 2002. – 384 с.
5. Філімоненков О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: МАУП, 2004. – 328 с.
6. Белолипецкий В. Финансы фирмы: Курс лекций. Москва: ИНФРА. – 1998. – 296 с.
7. Гриньова В. Фінанси підприємств. 2-е вид., перероб. та допов. / В. Гриньова, В. Коюда. – Київ: Знання-Прес, 2004. – 424 с.
8. Кірейцев Г. Фінанси підприємств: Навч. посібник: Курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 268 с.
9. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): [навч. посіб.] / В. М. Опарін. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К.:КНЕУ, 2001. – 240 с.
10. Загородній А. Г. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / А. Г. Загородній, Г. О. Партин. – Львів: ЛБІНБУ, 2003. – 265 с.
11. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: [навч. посібник] / І. В. Зятковський. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К.: Кондор, 2003. – 364 с.
12. Яременко В. Г. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств / В. Г. Яременко, Н. М. Салманов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Випуск 19. – Частина 3. – С. 158–162.

13. Лапа А. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. / А. Лапа // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – № 4. – 2013. – С. 289-297.
14. Кропівцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. / Н. Кропівцова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. – 2011. – Вип. 1. – С. 261–268.
15. Попов В. Ю. Потоки фінансових ресурсів в Україні / В. Ю. Попов // Фінанси України □ 2008 □ №5 – С. 78 □ 86.
16. Волк І. Ф. Фінансові ресурси підприємства: економічна сутність та ефективність управління / І. Ф. Волк // Держава і регіони. – 2006. □ №6 – С. 339-342.
17. Гудзь О. Є. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / О. Є. Гудзь // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 3/5. – С. 100 - 105.
18. Глушко А. Д. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств / А. Д. Глушко, М. Ф. Філіп // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – Випуск 23. – С.470-474.
19. Бердар М. М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств / М. М. Бердар // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 21. – С. 272–279.
20. Мельник О. М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень / О. М. Мельник // Сучасні проблеми економіки і менеджменту: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 10–12 листопада 2011 р.). – Львів, 2011.
21. Угляренко О. М. Формування фінансових ресурсів підприємств (на прикладі підприємств спиртової галузі України): дис. ... канд. екон. наук: 08.04.01; Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005.
22. Гвоздей Н. І. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / Н. І. Гвоздей, І. С. Бондарук, О. А. Вінницька // Економічний аналіз. – 2018. – Том 28. – № 1. – С. 216–221.

23. Петряєва З. Ф. Аналітичне забезпечення оцінки фінансових ресурсів підприємства / З.Ф. Петряєва, Г. А. Іващенко, О. О. Петряєв // Економічний аналіз. – 2015. – Т. 19(2). – С. 122–129.
24. Шевченко В. О. Напрямки використання фінансових ресурсів підприємств / В. О. Шевченко // Європейські перспективи. – 2014. – № 5. – С. 126–133.
23. Офіційний сайт Групи компаній «Молочний альянс». Офіційна інтернет-сторінка ПАТ «Яготинський маслозавод» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://milkalliance.com.ua/company/enterprises/yagotinskij-maslozavod>.
24. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Зятковський І. В. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Кондор, 2003. – 364 с.
25. Кучер Л. Ю. Прибутковість / Л.Ю. Кучер // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_99/06.pdf
26. Мелень О. В. Актуальність питань розробки напрямів підвищення прибутковості підприємства / О. В. Мелень, Т. А. Гарібян // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. – Вип.8. Ч.3. – С. 91-94.
27. Ткачик Л. П. Окремі аспекти міжнародної практики управління фінансовими ресурсами підприємства / Л. П. Ткачик, Глемба К. С. // Молодий вчений». – 2015 р. – №11 (26). – Частина 2. – С. 130-133.
28. Гаврилова А. Н. Финансы организаций (предприятий) / А. Н. Гаврилова, А. А. Попов. – М. : КНОРУС, 2007. – 608 с.
29. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Ван Хорн Дж. К. ; пер. с англ. ; гл. ред. серии Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 341 с.
30. Довбня С. Б. SWOT-аналіз як інструментарій формування обґрунтованої стратегії підприємства / С. Б. Довбня, І. В. Зайченко // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 4. – С. 85–94.
31. Іваніна А. В. Вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / А. В. Іваніна // Управління розвитком. – 2012. – № 12. – С. 112–115.

32. Балабанов И. Т. Анализ и планирование финансов – М.: Финансы и статистика, 1998. – С. 48.
33. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність, як показники ефективності виробництва / О. В. Шляга, Л. І. Шипуля // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2014. – № 8. – С. 75-81.
34. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : [навч. посібник] / О.Я. Базилінська. – 2-ге вид. – К. : Центр навчальної літератури, 2011. – 398 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
1	2	3	4
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	$\geq 0,5$	Частка власного капіталу в сумі джерел фінансування підприємства.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Зобов'язання / Активи	$< 0,5$	Частка зобов'язань в сумі джерел фінансування підприємства
Коефіцієнт фінансової залежності	Активи /Власний капітал	1-2	Скільки активів припадає на 1 грн. власного капіталу підприємства.
Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Активи	$0,75 - 0,9$	Частка стабільних джерел у фінансових ресурсах підприємства.
Коефіцієнт фінансового ризику	Зобов'язання / Власний капітал	$< 0,7$	Обсяг зобов'язань, що припадають на 1 грн. власного капіталу.
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власний оборотний капітал / Власний капітал	$0,3 - 0,5$	Якою часткою власного капіталу підприємство може маневрувати, тобто спрямовувати в оборотні активи.
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	Власні оборотні кошти / Запаси	$0,5 - 0,8$	Яка частка запасів фінансується за рахунок стабільних джерел.
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	Власні оборотні кошти / Оборотні активи	$\geq 0,1$	Частка стабільних джерел у фінансуванні оборотних активів.
Індекс постійності активів	Необоротні активи / Власний капітал	Позитивно оцінюється зниження	Частка власного капіталу, що йде на фінансування необоротних активів.

Таблиця А-2

Показники ліквідності та платоспроможності

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Абсолютно ліквідні активи / Поточні зобов'язання	0,2 – 0,35	Частка поточних зобов'язань, яку підприємство може негайно погасити за рахунок високоліквідних активів.
Коефіцієнт термінової ліквідності	Високоліквідні активи / Поточні зобов'язання	0,7 – 0,8 оптимально 1	Прогнозні платіжні можливості підприємства за умови вчасного проведення розрахунків із дебіторами.
Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт загального покриття)	Поточні активи / Поточні зобов'язання	1 – 2	Очікувана платоспроможність підприємства за період, який дорівнює середній тривалості обороту всіх його оборотних коштів.
Коефіцієнт ліквідності при мобілізації коштів	Запаси / Поточні зобов'язання	0,5 – 0,7	Достатність матеріальних та виробничих запасів для погашення короткострокових боргів у випадку необхідності їх розпродажу.

Таблиця А-3

Показники ділової активності

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Показник
1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності активів	Чиста виручка від реалізації / Середньорічна вартість активів	Позитивно оцінюється збільшення	Показує скільки грошових одиниць реалізованої продукції припадає на одну грошову одиницю активів
Коефіцієнт оборотності кредит. Заборгованості	Чиста виручка від реалізації / Кредиторська заборгованість	Позитивно оцінюється збільшення	Показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чиста виручка від реалізації / Дебіторська заборгованість	Позитивно оцінюється збільшення	Показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	360/Кдз	Позитивно оцінюється зменшення	Характеризує середній період (у днях) інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення

Продовження табл. А-3

1	2	3	4
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Собівартість продукції / Матеріальні запаси	Позитивно оцінюється збільшення	Відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період
Коефіцієнт оборотності основних засобів	Чиста виручка від реалізації / Основні засоби	Позитивно оцінюється зменшення	Показує ефективність використання основних засобів підприємства
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чиста виручка від реалізації / Власний капітал	Позитивно оцінюється зменшення	Характеризує ефективність використання власного капіталу підприємства
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	360/К.кз.	Позитивно оцінюється зменшення	Характеризує середній період сплати підприємством короткострокової кредиторської заборгованості

Таблиця А-4

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Коефіцієнт надходження	Надходження основних засобів / Первісна вартість основних засобів на кінець року	Позитивно оцінюється зростання	Частка нових основних засобів
Коефіцієнт вибуття	Вибуття основних засобів / Первісна вартість основних засобів на початок року	Позитивно оцінюється зменшення	Частка основних засобів, що вибули за рік
Коефіцієнт приросту	(Надходження основних засобів – вибуття основних засобів) / Первісна вартість основних засобів на початок року	Позитивно оцінюється зростання	На скільки зросла первісна вартість основних засобів в результаті їх руху за рік

Таблиця А-5

Показники ефективності використання основних засобів

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Фондомісткість	Середньорічна вартість основних засобів / Чистий дохід	Позитивно оцінюється зменшення	Скільки потрібно витратити основних фондів на виготовлення одиниці продукції
Фондовіддача	Чистий дохід / Середньорічна вартість основних засобів	Позитивно оцінюється зростання	Скільки прибутку отримано на 1 гр. основних виробничих фондів
Рентабельність основних засобів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість основних засобів	Позитивно оцінюється зростання	Сума валового прибутку на одну гривню основних засобів

Показники рентабельності

Показник	Обрахунок	Нормативне значення	Суть
Рентабельність активів (інвестицій)	Чистий прибуток / Середня величина активів	Позитивно оцінюється зростання	Частка чистого прибутку, яка припадає на 1 грн вкладених активів (інвестицій)
Рентабельність необоротних активів	Чистий прибуток / Середня величина необоротних активів	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню необоротних активів
Рентабельність оборотних активів	Чистий прибуток / Середня величина оборотних активів	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню оборотних активів
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середня величина власного капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню власного капіталу підприємства
Рентабельність позикового капіталу	Чистий прибуток / Середня величина позикового капіталу	Позитивно оцінюється зростання	Величина чистого прибутку, що припадає на кожну гривню позикового капіталу